

A.C.U.
1. 287h41

LISSEANU
L. ACADEMIEI ROMÂNE

IULIU VALAORI
PROFESOR UNIVERSITAR

CEZAR PAPACOSTEA
PROFESOR UNIVERSITAR

OVIDIU
EXCERPTE
DIN
TRISTIA ȘI PONTICA

CLASA VI LICEALĂ

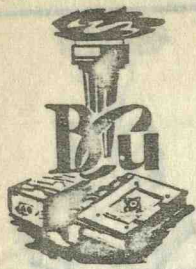
Aprobată de Onor. Minister al Instrucțiunii cu ord. No. 167/1929

EDITURA „CARTEA ROMÂNEASCĂ”, BUCUREȘTI

38.863 — 6 — 929 — Seria II. Ed. I.

PREȚUL LEI 48.—

BIBLIOTECA CENTRALĂ
UNIVERSITARĂ
București

Cota 11 28 7441
Inventar 706134

NEASCA"

	I a i
Aldea-Sandu C., Două neamuri, Ed. IV ilustrat . . .	80
Anghel D., Poezii	40
" " Proză	25
Bârsan Z., Poezii	60
" " Se face ziuă, Poemul Unirei, Ed. V . . .	45
Bolintineanu Dim., Proză (Elena, Manoil)	40
Brătescu-Voinești Al. I., In lumea dreptății	90
" " Intuneric și lumină (s.pr.)	70
Bucuța Em., Fuga lui Șefki (Roman)	40
Caragiale L. I., Momente, Vol. I	50
" " " " II	40
" " Nuvele și Povestiri	60
" " Teatru Vol. I cartonat	40
" " " " II	28
Cazaban Al., Păcatul Sfinției sale	20
" " Intre frac și cojoc	40
Cerna P., Poezii, Ed. V	60
Coșbuc G., Balade și idile Ed. XIII	60
" " Fire de tort, Ed. XIII	40
" " Ziarul unui perdevară	250
Dante, Infernul (Trad. în versuri de G. Coșbuc) Ed. II . . .	40
Davila Al., Vlaicu-Vodă, Dramă în 5 acte, Ed. IV	75
Dumbravă B., Haiducul (Roman) Ed. VI	75
" " Pandurul (Roman) Ed. IV	30
Eminescu M., Geniu pustiu (Roman) Ed. IV	35
Eminescu M., Poezii, cu o introducere și note de prof. G. Adamescu	40
Eftimiu V., Poemele singurătății	35
Filimon N., Ciocoi vechi și noi, Ed. III	35
Gorun I., Obraze și măști	95
Moldovanu Corneliu, Purgatoriul (Roman) Ed. II 2 vol.	35
Militaru V., Stropi de rouă, Ed. II	60
Odobescu Al., Opere complete vol. I Ed. III	75
" " " " II Ed. III	80
Pillat și Perpessicius, Antologia poezilor de azi . . .	

G. POPA-LISSEANU

MEMBRU CORESP. AL ACADEMIEI ROMÂNE

IULIU VALAORI

PROFESOR UNIVERSITAR

CEZAR PAPACOSTEA

PROFESOR UNIVERSITAR

OVIDIU

EXCERPTE

DIN

TRISTIA ȘI PONTICA

CLASA VI LICEALĂ

Aprobată de Onor. Minister al Instrucțiunii cu ord. No. 167/1929

Taxa timbrului didactic de 5 % pentru acest manual s'a plătit
direct Casei Corpului didactic conform deciziei No. 3660/923.

EDITURA „CARTEA ROMÂNEASCĂ“, BUCUREȘTI

38.863 — 6 — 929 — Seria II. Ed. I.

11 287441

Biblioteca Centrală Universitară
CUREȘTI
Cota 075.3/12447 Dublet
Inventar 706 134

075.3

12447

Dublet (num)

P R E F A Ț A

Dându-se, prin ultima modificare a Programelor analitice, o mai mare dezvoltare lecturii lui Ovidiu, în liceele noastre și, deci, acordându-i-se acestui autor o mai mare importanță, am crezut necesar să adăugăm, în partea finală a Excerptelor din Tristia și Pontica, câteva capitole alese din aproape întreaga operă a acestui poet.

Adausurile acestea vor putea servi, pe de o parte, la procurarea de material pentru extemporaliile din clasă și din când în când pentru vreo lectură cursorie, iar pe de altă parte, pentru cunoașterea mai aprofundată a acestui scriitor roman.

Ovidiu, deși nu este un poet de geniu, ca Virgiliu sau Horațiu, este totuși un mare talent. Acest talent se manifestă însă nu atât în scrierile introduse în programele analitice ale liceelor noastre — acestea, precum se știe, au ținut seama mai ales de punctul de vedere național, românesc — cât în celelalte scrieri ale poetului și în special în metamorfoze.

Ovidiu fiind socotit ca un poet oarecum al țării noastre, am găsit cu cale să dăm elevilor buni, prin Adausul dela sfârșit, puțința de a-l citi într'o proporție ceva mai mare și mai interesantă decât ne impune programul.

INTRODUCERE

OVIDIU

(43 în. de Chr. — 17 d. Chr.)

Viața sa. — Publius Ovidius Naso, fiul unui cavaler, adevărat al unui burghez bogat, s'a născut la anul 43 în. de Chr. la Sulmo, în țara Pelignilor, Abruzzi de astăzi. A studiat la Roma și apoi la Athena. Tatăl său îl destinase pentru viața publică și de fapt a pledat cu succes în mai multe procese însemnate. A fost triumvir, decemvir și centumvir și rămânea să intre în senat. Ovidius era însă născut poet și de câte ori încerca să scrie proză, din pana sa ieșea poezie :

*Sponte sua carmen numeros veniebat ad aptos
Et quod tentabam scribere versus erat.*

Renunțând pentru poezie la tot felul de onoruri, Ovidiu ajunge în scurtă vreme poetul răsfățat al societății romane. Inzestrat cu un mare talent poetic, având avere, având o fire plăcută, având legături de prietenie cu August și cu toți poeții de pe acea vreme : Propertiu, Tibul, Horațiu și alții, Ovidiu, alintat de toată lumea, trăiește fericit la Roma. Când, fără de veste, sărbătoritul înaltei societăți se prăbușește deodată. În anul 8 d. Chr. împăratul August, îl trimite în exil la Tomi, lângă Pontul Euxin, la Constanța de astăzi. Și a trebuit să plece așa de repede că de abia a avut timp să-și împacheteze bagajele. Soția sa a voit să-l însoțească ; el însă n'a lă-

sat-o, pentru ca să nu i se confiște averea. După o furtună pe mare, ajunge în sfârșit la Tomi, orașel în care se găsiă pe atunci o garnizoană romană.

Aci, în mijlocul barbarilor, și-a trăit Ovidiu restul zilelor și toate intervențiile ce a făcut pe lângă împărat ca să-l ierte sau cel puțin să-i schimbe pedeapsa,

P. Ovidius Naso

au rămas zădarnice. Intre Geți și între Sarmati, cu cari la început nu se putea înțelege decât prin semne, a trăit Ovidiu până la moartea lui August. Succesorul acestuia Tiberiu n'a fost mai iertător decât predecesorul său.

Resemnându-se, Ovidiu a învățat limba Geților și după propria-i mărtu-

risire a compus versuri în limba getă.

Cauzele acestui neașteptat exil nu se cunosc ¹⁾ și poezul nu ni le spune.

1. Sunt trei ipoteze : 1) Poetul ar fi asistat la unul din scandalurile destrăbălatei Iulia, fiica lui August și că a cântat amorul în versuri prea libere : *carmen et error* ; 2) Poetul ar fi fost amestecat într'un complot împotriva împăratului ; 3) Poetul ar fi luat parte la o ședință de hidromantie pe cari secta pythagoreană din Roma le ținea împotriva ordinilor exprese ale împăratului. Pedeapsa împotriva profanatorilor religiei naționale trebuia să fie neîndurată. Ultima ipoteză susținută de I. Carcino în *Orpheus* I. 6. pare a fi cea mai plauzibilă.

Opera sa. — În afară de *Declamațiuni* și *Epigrame*, afară de tragedia *Medea*, cari s'au pierdut, ne-au rămas dela Ovidiu :

1. *Amores*. Elegii, în trei cărți, în cari el celebrează pe Corinna. Spre deosebire de Catul care cântă pe Lesbia, de Propertiu care cântă pe Cynthia, de Tibul care cântă pe Delia, Corinna lui Ovidiu este un nume fictiv.

2. *Heroides*. Sunt niște scrisori între personajii eroice : Ulysse și Penelopa, Hippolit și Phædra, Hero și Leandru, etc. Ele sunt într'un stil declamator, fără profunzime de sentiment sincer.

3. *Ars amatoria*, lucrare cu un fond cu totul imoral.

4. *Remedia amoris*, o retractare, adecă o palinodie a artei iubirii¹).

5. *Medicamina faciei* ; din această scriere nu ni s'a păstrat decât un fragment.

6. *Metamorphoseon*, libri XV, o enciclopedie a legendelor mitologice, este lucrarea principală și cea care a adus glorie neperitoare poetului. La plecarea sa în exil, poetul a ars-o ; fiind însă scrisă în numeroase manuscrise a putut fi păstrată posterității. În ea se urmăresc diferitele metamorfozări în animale, arbori și stânci dela începutul creațiunii până la apoteoza lui Cæsar.

7. *Fasti*, în șase cărți, lucrare neterminată, cuprinde calendarul istoric al legendelor romane. Este un catalog al tradițiunilor și al ceremoniilor religioase de peste an. Fiind o operă națională, în sensul *Eneidei* lui Virgiliu, nu îndeplinește condițiunile unei epopei, fiindcă este lipsită de inspirațiune. Este singura lucrare a lui Ovidiu, în care se vede tendința poetului de a contribui la opera de refacere morală ce a întreprins împăratul August.

8. *Tristia*, în cinci cărți, cuprind elegiile lui Ovidiu

1. În această scriere găsim celebrele versuri :

*Principiis obsta ; sero medicina paratur
Cum mala per longas invaluere moras.*

din timpul exilului dela Tomi. Lucrarea, fără să aibă o prea mare valoare literară, este importantă pentru informațiunile ce ne dă asupra locuitorilor și localităților din Dobrogea.

9. *Pontica*, au cam acelaș subiect ca și Tristiile și sunt numite astfel după locul exilului. Sunt cereri zadarnice, adresate soției și prietenilor săi, ca să intervină pe lângă August.

10. Tot dela Ovidiu ni s'au păstrat niște fragmente din *Halieutica*, poem asupra pescuitului și din *Ibis*, un pamflet împotriva unui adversar.

Ovidiu, deși nu este poet genial, este totuș unul dintre cei mai mari artiști ai Romanilor și desigur cel mai mare tehnician al versului. Erudițiunea sa mitologică este vastă, deși nu prea profundă.

Are o limbă elegantă, clară și calități de stil deosebite. Ca reprezentant al unei societăți ușurate și superficiale, Ovidiu înlocuește sentimentele și pasiunea cu spiritul și cu versificațiunea sa ingenioasă.

Noi, Românii, considerăm pe Ovidiu ca un poet al nostru național și, ca recunoștință pentru informațiunile ce ne dă asupra țării noastre din antichitate, i-am ridicat la Constanța o statuă de bronz.

TRISTIUM LIBRI

ELEGIA I. 1

Cuprinsul. — Ovidiu trimite la Roma întâia sa carte de elegii. Dacă cineva întreabă de autor, săi spună că trăiește, dar, că este nefericit. Să se apropie întâi de cunoscuți și numai după aceea să se ducă la împăratul August, de care să se apropie cu sfială. Elegia este scrisă la Tomi și servește ca prefață a primei cărți de elegii.

Parve (nec invideo),¹ sive me, liber, ibis in Urbem,

Hei mihi, quod domino non licet ire tuo.²

Vade sed incultus,³ qualem decet⁴ exulis⁵ esse,

Infelix, habitum temporis huius habe.

Nec te purpureo velent vaccinia⁶ fuco: 5

Non est conveniens luctibus ille color.

Nec titulus⁷ minio, nec cedro charta⁸ notetur;

Candida nec nigra cornua⁹ fronte¹⁰ geras.

1. *Nec invideo*, nu te împiedic de a merge la Roma (*in Urbem*).

2. *Domino tuo*, stăpânului tău, autorului.

3. *Incultus*, neîngrijită, neîmpodobită.

4. *Decet* se construște cu acuzativul persoanei.

5. *Exulis*, Ovidiu era surghiunit, *relegat*, nu exilat. Totuș *relegatio* a sa era ca și un exil. Celor exilați li se confisca averile; lui Ovidiu nu i s'au confiscat.

6. *Vaccinia*, *Vaccinium* e un arbust din care se extrăgea un suc de culoarea purpurei (*fucus purpureus*); cu acesta se ungeau înveitorile cărților.

7. *Titulus*. Titlul cărților se scria cu roșu, ca și cărțile noastre vechi bisericesti.

8. *Charta*, Hârtia, papyrusul sau pregamentul pe cari scriau cei vechi erau înmuiate în suc de *cedru* spre a scăpa de putreziciune și spre a avea un miros plăcut.

9. *Cornua*, Cele două extremități ale sulului pe care se răsuciau foile manuscrisului. Ele erau legate cu fildes.

10. *Fronte*, marginile manuscrisului; ele se lustruiau cu *pumex*, piatră poroasă.

Felices ornent hæc instrumenta libellos.

Fortunæ memorem te decet esse meæ.

Nec fragili geminæ poliantur pumice frontes,

Hirsutus sparsis ut videre comis.¹

Neve liturarum² pudeat. Qui viderit illas,

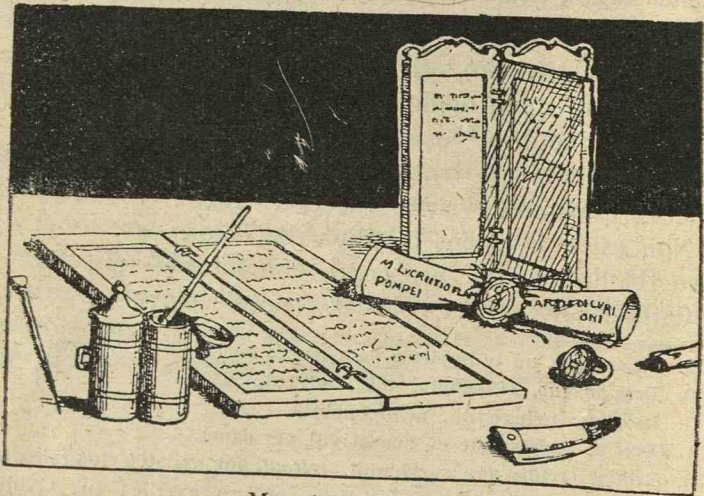
De lacrimis factas sentiet esse meis.

Vade, liber, verbisque meis loca grata saluta.

Continges certe, nam licet, illa pede.

Si quis, ut in populo nostri non immemor illo,

Si quis, qui quid agam, forte requiret, erit,

Materialele de scris

Vivere me dices : salvum tamen esse negabis.

Id quoque, quod vivam, munus habere dei.³

Atque ita te tacitus, quærenti plura, legendum,⁴

Ne, quæ non opus est, forte loquare,⁵ dabis.

1. *Sparsis comis*, cu părul sburlit; cartea e personificată.

2. *Liturarum*. Ștersătură. Scrisul de pe tăblițele de ceară se ștergea cu dosul stilului.

3. *Munus dei*, binefacerea unui zeu, August.

4. *Dabis legendum*, = *tu tacitus dabis te legendum*.

5. *Loquare* = *loquaris*.

Protinus admonitus repetet mea crimina¹ lector,

Et peragar populi publicus ore reus.²

Tu cave defendas, quamvis mordebere dictis : 35

Causa patrocínio³ non bona peior erit.⁴

Invenies aliquem, qui me suspiret ademptum,

Carmina nec siccis perlegat ista genis,⁵

Et tacitus secum, ne quis malus audiat, optet,

Sit mea, lenito Cæsare,⁶ poena levis. 30

Nos quoque, quisquis erit, ne sit miser ipse precamur,

Placatos miseris qui volet esse deos :

Quæque volet, rata sint : ablataque principis ira

Sedibus in patriis det mihi posse mori.

Ut peragas mandata, liber, culpabere forsan ; 35

Ingeniique minor laude ferere mei.

Iudicis⁷ officium est, ut res, ita tempora rerum

* Quærere. Quæsito tempore tutus eris.

Carmina proveniunt animo deducta sereno :

Nubila sunt subitis tempora⁸ nostra malis. 40

Carmina secessum scribentis et otia quærunt :

Me mare, me venti, me fera iactat hiems.

Carminibus metus omnis abest : ego perditus ensem

+ Hæsurum iugulo iam puto iamque meo.

Hæc quoque quod facio, iudex mirabitur æquus ; 45

Scriptaque cum venia qualiacumque leget.

Da mihi Mæoniden,⁹ et tot circum obice casus ;

Ingenium tantis excidet omne malis.

1. *Mea crimina*, învinuirile ce mi s'au adus.

2. *Publicus reus*, acuzat public

3. *Patrocínio*, dela *patronus* advocat ; *advocatus* însemna asistent.

4. *Causa... peior erit*. Observă frumuseţea gândirii.

5. *Siccis genis*, cu obrazul uscat, fără lacrimi.

6. *Caesare*, Augustus.

7. *Iudicis*, criticul. Versul acesta a lui Ovidiu este adeseori citat în justiţie.

8. *Tempora nubila*, observă antiteza cu *animo sereno*.

9. *Mæoniden*, Homer, autorul Iliadei şi Odiseei, născut după cum se pretindea, între altele, în Maeonia, numele vechiu al Lydiei.

Denique securus famæ, liber, ire memento;
Nec tibi sit lecto displicuisse pudor.

50

Non ita se nobis præbet Fortuna secundam,
Ut tibi sit ratio laudis habenda tuæ.

Donec eram sospes, tituli tangebar amore;
Quærendique mihi nominis ardor erat.

x Carmina nunc si non studiumque, quod obfuit, odi, 55
Sit satis. Ingenio sic fuga parta meo.

I tamen, et pro me tu, cui licet, adspice Romam!
Di facerent, possem nunc meus esse liber!

x Nec te, quod venias magnam peregrinus in Urbem,
Ignotum populo posse venire puta.

60

Ut titulo careas, ipso noscere colore.
Dissimulare velis, te liquet esse meum.

Clam tamen intrato, ne te mea carmina lædant,
Non sunt ut quondam plena favoris erant.

x Si quis erit, qui te, quod sis meus, esse legendum 65
Non putet, e gremio reiciatque suo:

„Inspice, dic, titulum. Non sum præceptor amoris;¹
Quas meruit, pœnas iam dedit illud opus.”

x Forsitan expectes, an in alta Palatia² missum
Scandere te iubeam Cæsareamque domum.

70

Ignoscant³ augusta mihi loca dique locorum:³
Venit in hoc illa fulmen ab arce caput.

x Esse quidem memini mitissima sedibus illis
Numina: sed timeo, qui nocuere, deos.

x Terretur minimo pennæ stridore columba,
Unguibus, accipiter, saucia facta tuis;

75

x Nec procul a stabulis audet secedere, si qua
Excussa est avidi dentibus agna lupi.

1/5a ma cerle

1. *Præceptor amoris*, alusiune la scrierile sale *Heroides*, *Ars Amandi* sau *amatoria* și *Amores*, prin al căroră cuprins era învinuit că a contribuit la corupțiunea moravurilor romane.

2. *Alta palatia*, palatul lui August de pe Palatin.

3. *Dique, dii locorum*, împăratul și familia sa.

x Favorabilia

x Jigneasca

x note atepi

Vitaret coelum Phaethon,¹ si viveret; et quos
Optarat stulte, tangere nollet equos. 80
Me quoque, quæ sensi, fateor Iovis arma timere;
Me reor infesto, cum tonat, igne peti.
Quicumque Argolica de classe Capharea² fugit,
Semper ab Euboicis vela retorquet aquis.
Et mea cymba, semel vasta percussa procella, 85
Illum, quo læsa est, horret adire locum.
Ergo, care³ liber, timida circumspice mente;
Et satis a media sit tibi plebe legi.
Dum petit infirmis nimium sublimia pennis
Icarus,⁴ Icaris nomina fecit aquis. 90
Difficile est tamen hinc remis utaris an aura
Dicere. Consilium resque locusque dabunt.
Si poteris vacuo tradi, si cuncta videbis
Mitia, si vires fregerit ira suas;
Si quis erit, qui te dubitantem et adire timentem 95
Tradat, et ante tamen pauca loquatur, adi:
Luce bona dominoque tuo felicior ipso
Pervenias illuc, et mala nostra leves.

1. *Phaëthon*, fiul lui *Helios*, *Sol*, ceru dela tatăl său voie să conducă caii cu care soarele străbătea bolta cerească. *Helios* se opuse multă vreme; dar în cele din urmă îi cedă. *Phaëthon*, neputând stăpâni caii, lăasă frânele, iar carul soarelui când se apropia prea mult de cer, când de pământ, arzându-l cu dogoreala sa. *Jupiter*, ca să nu se prăpădească lumea, îl trăsni cu fulgerul său, înecându-l în fluviul *Eridanus*, Po de astăzi. *x socotese. x si fapte ca locul*

2. *Capharea*, acus. formă grecească. *Caphareus* era un promontoriu în Euboea, pe care *Nauplius*, regele insulei, voind să răsbune moartea fiului sau *Palamedes*, omorât în războiul troian, a aprins focuri, pentru că Grecii, la întoarcerea lor din Troia, să debarce pe uscat, de fapt să se sfârșe corăbiile lor de stâncile submarine din acel loc.

3. *Care*, sau după alții *cave*. *x toate sunt curiozitate*

4. *Icarus*, fiul lui *Daedalus*, voind să plece din Creta, ca să scape de Labyrint, unde fusese închis cu tatăl său, și-au făcut amândoi aripi de șită, pe cari le-au legat cu ceară. Băiatul *Icarus*, neascultând de sfatul tatălui său, s'a înălțat prea aproape de soare și, ceara dela aripi topindu-se, a căzut în mare, dând numele său mării *Icarice*.

+ Namque ea vel nemo, vel qui mihi vulnera fecit,
 Solus Achilleo tollere more¹ potest. 100
 Tantum ne noceas, cum vis prodesse, videto,
 + Nam spes est animi nostra timore minor.
 Quæque quiescebat, ne mota resæviat ira,
 Et pœnæ tu sis altera causa, cave.
 Cum tamen in nostrum fueris penetrare receptus, 105
 Contigerisque tuam, scrinia² curva, domum,
 Adspicies illic positos ex ordine fratres,³
 Quos studium cunctos evigilavit idem.

Daedalus și Icarus

Cætera turba palam titulos ostendit apertos;
 Et sua detecta nomina fronte gerit.
 Tres procul obscura latitantes⁴ parte videbis. 110
 Hi quoque, quod nemo nescit, amare docent.

- ← să nu să amodo*
1. Achilleo more, Telephus, fiul lui Hercule, regele Mysiei, fiind rănit de Achille, după oracol, nu putea fi vindecat decât de arma ce-l rănise.
 2. *Scrinia curva*. *Scrinium* era o cutie cilindrică, în care se țineau volumele, adică sulurile de cărți. *+ se învârtă*
 3. *Fratres*, cărțile lui Ovidiu. *+ casa*
 4. *Tres latitantes*. Pe când celelalte cărți, *cetera turba*, își arată cu fală titlurile lor, trei cărți de *Ars amandi* sau poate cele trei opere *Heroides*, *Ars amandi* și *Amores*, stau pitulate.

Hos tu vel fugias, vel, si satis oris habebis

Oedipodas¹ facito Telegonosque² voces.

Deque tribus, moneo, si qua est tibi cura parentis, 115

Ne quemquem, quamvis ipse docebit, ames.

Sunt quoque mutatae ter quinque³ volumina formae,

Nuper ab exsequiis carmina rapta meis :

His mando dicas, inter mutata referri

Fortunae⁴ vultum corpora posse meae. 120

Namque ea dissimilis subito est effecta priori :

Flendaque nunc, aliquo tempore laeta fuit.

Plura quidem mandare tibi, si quaeris, habebam,

Sed vereor tardae causa fuisse morae ;

Scrinium

Et si, quae subeunt, tecum, liber, omnia ferres, 125

Sarcina laturo magna futurus eras.

Longa via est : propera. Nobis⁵ habitabitur orbis

Ultimus, a terra terra remota mea.⁶ 128

1. Oedipodas. Oedip, fiul regelui Laius din Theba, fiind instrăinat din casa părintească, când s'a făcut mare, a ucis pe tatăl său și s'a căsătorit cu mama sa. Descoperindu-se în urmă crima, Oedip și-a scos ochii, iar mama sa s'a sinucis. Vezi Mitol. gr. rom. în lect. ilustr. II, pag. 120. ** cerecelegi*

2. Telegonos, fiul lui Ulyse și al nimfei Circe, întâlnind pe tatăl său în Ithaca, l-a ucis fără să fi știut cine este.

3. Ter quinque volumina. Cele 15 cărți de metamorfose.

4. Fortunae meae. Soarta mea.

5. Nobis = a me. ** întorzi tu*

6. Terra mea remota. Țara în care locuiesc este dincolo de pământul locuibil. ** aduce * grădărită*

ELEGIA I. 3

Cuprinsul. — Ovidiu descrie desnădejdea sa, a soției, și a câtorva prieteni ce i-au mai rămas, în noaptea ultimă a plecării din Roma.

Cum subit illius tristissima noctis¹ imago,
Quæ mihi supremum tempus in Urbe fuit :
Cum repeto noctem, qua tot mihi cara reliqui,
Labitur ex oculis nunc quoque gutta meis.
Iam prope lux aderat, qua me discedere Cæsar
Finibus extremæ iusserat Ausoniæ.³

Capitoliul

Nec spatium nec mens fuerat satis apta parandi :
Torpuerant longa pectora nostra mora.
Non mihi servorum, comitis non cura legendi :⁴
Non aptæ profugo vestis opisve fuit.
Non aliter stupui, quam qui Iovis ignibus⁵ ictus
Vivit, et est vitæ nescius ipse suæ.

1. *Illius noctis.* Intr'o noapte din luna lui Noiembrie, anul 8 d. Chr.
2. *Tot mihi cara,* atâtea lucruri scumpe sufletului meu.
3. *Ausoniae.* Ausonia este vechiul nume al Italiei.
4. *Cura legendi,* grija de a-mi alege sclavi sau vr'un tovarăș în surghiun.
5. *Iovis ignibus,* trăsnetul lui Jupiter.

Ut tamen hanc animi nubem dolor ipse removit,
Et tandem sensus convaluere mei; 15
Alloquor extremum¹ mœstos abiturus amicos,
Qui modo de multis unus et alter erant.
Uxor amans flentem flens acrius ipsa tenebat;
Imbre per indignas usque cadente genas.²
Nata³ procul Libycis aberat diversa sub oris,
Nec poterat fati certior esse mei. 20
Quocunque adspiceres, luctus gemitusque sonabant,
Formaque non taciti funeris⁴ intus erat.
Femina virque meo, pueri quoque, funere mœrent;
Inque domo lacrimas angulus omnis habet.
Si licet exemplis in parvo grandibus uti, 25
Hæc facies Troiæ, cum caperetur, erat.
Iamque quiescebant voces hominumque canumque;
Lunaque nocturnos alta regebat equos.⁵
Hanc ego suspiciens, et ad hanc Capitolia⁶ cernens,
Qua nostro frustra iuncta fuere Lari:⁷ 30
Numina vicinis habitantia sedibus, inquam,
Iamque oculis nunquam templa videnda meis;
Dique relinquendi, quos Urbs habet alta Quirini,⁸
Este salutati tempus in omne mihi.

706. 134

1. *Extremum*, ultimul adio.
2. *Genas*, obraji.
3. *Nata*, Fiica sa Perilla era măritată cu Fidus Cornelius, proconsul în Africa și se găsia deci cu soțul ei *Libycis sub oris*.
4. *Taciti funeris*, înmormântare cu mare jelanie.
5. *Luna... equos*. In asemănare cu carul soarelui tras de patru cai, carul lunei era tras numai de doi cai, după alții de doi boi.
6. *Capitolia* subînțeles *palatia*. E vorba de templele de pe *mons Capitolinus*.
7. *Lari nostro*, casa mea. Casa lui Ovidiu era în apropiere de Capitoliu. *Lares* erau zeii casei, adică erau sufletele celor morți pe cari Romanii îi considerau ca zei, după cum noi considerăm morții noștri ca sfinți.
8. *Urbs alta Quirini*, orașul lui Romulus, zeificat după moarte, sub numele de Quirinus.

Et quamquam sero clypeum post vulnere sumo, 35

Attamen hanc odiis exonerate fugam;

Cælestique viro,¹ quis me deceperit error.

Dicite; pro culpa ne scelus esse putet.

Ut, quæ sentitis, poenæ quoque sentiat auctor,

Placato possim non miser esse deo!" 40

Hac prece adoravi Superos ego: pluribus uxor,

Singultu medios impediante sonos.

Lar

Penates

Illa etiam ante Lares passis prostrata capillis

Contigit extinctos ore tremente focus:²

Multaque in aversos effudit verba Penates,³ 45

Pro deplorato non valitura viro.

Iamque moræ spatium nox præcipitata negabat,

Versaque ab axe suo Parrhasis Arctos⁴ erat.

1. *Coelesti viro*, August, urmaş al lui Jul, nepotul zeiţei Venus.

2. *Exstinctos... focus*. Focul ce ardea pentru zeii Lari.

3. *Penates* dela *penus*, zeii protectori ai casei şi ai familiei. Pentru sacrificiile Penaţilor şi Larilor era un altar cu cărbuni aprinşi (*focus*). Cultul Larilor şi al Penaţilor era şi *public* şi *domestic*, adică al statului, ca familie comună şi al casei, ca familie restrânsă.

4. *Parrhasis Arctos*, Ursa mare. Callisto din Arcadia, — unde exista muntele Parrhasis, — fiica lui Lycaon, fiind iubită de Jupiter a fost prefăcută de Junona în ursoaică, iar tatăl zeilor i-a dat nemuirea prefăcând-o în constelaţiunea *Carul Mare* sau *Ursa mare*. Vezi *Mitol. gr. rom.* în lect, ilus. I, pag. 67.

Quid facerem? blando patriæ retinebar amore :
Ultima sed iussæ nox erat illa fugæ. 50
Ah! quoties aliquo dixi properante : „Quid urges?
Vel, quo festines ire, vel unde, vide”.
Ah! quoties certam me sum mentitus habere
Horam, propositæ quæ foret apta viæ.
Ter limen tetigi; ter sum revocatus: et ipse 55
Indulgens animo pes mihi tardus erat.
Sæpe vale dicto, rursus sum multa locutus;
Et quasi discedens oscula summa dedi.
Sæpe eadem mandata dedi: meque ipse fefelli,
Respiciens oculis pignora cara meis. 60
Denique: „Quid propero? Scythia¹ est, quo mittimur,
+ (inquam:
Roma relinquenda est: utraque iusta mora est.
Uxor in æternum vivo mihi vita negatur;
Et domus et fidæ dulcia membra domus;²
Quosque ego dilexi fraterno more sodales, 65
O mihi Thesea pectora³ iuncta fide!
Dum licet, amplectar; nunquam fortasse licebit
Amplius. In lucro⁴ est, quæ datur hora mihi”.
Nec mora; sermonis verba imperfecta relinquo,
Complectens animo proxima quæque meo. 70
Dum loquor et flemus, cælo nitidissimus alto
Stella gravis nobis, Lucifer⁵, ortus erat.
Dividor haud aliter, quam si mea membra relinquam:
Et pars abrumpi corpore visa suo est.

1. *Scythia*. Sub numele de Scythia se înţelegea toată regiunea de la Nord, în care şi Dobrogea de astăzi, *Scythia minor*.

2. *Fidæ... domus*, familia.

3. *Thesea pectora*, inimi cum a fost cea a lui Theseu care pentru prietenul său Pirithous s'a dus chiar în Infern să răpească pe zeiţa Proserpina, soţia lui Pluto, pe care o iubia Pirithous.

4. *In lucro*, ca un câştig.

5. *Lucifer*, luceafărul de dimineaţă dela *lux* şi *fero*, *Vesper*, Luceafărul de seară.

Sic doluit Mettus,¹ tunc cum in contraria versos 75
Ultiores habuit proditiōnis equos.
Tum vero exoritur clamor gemitusque meorum;
Et feriunt mœstæ pectora nuda manus.
Tum vero coniux humeris abeuntis inhærens
Miscuit hæc lacrimis tristia dicta meis: 80
„Non potes avelli: simul hinc, simul ibimus ambo:
Te sequar; et coniux exulis exul ero.
Et mihi facta via est, et me capit ultima tellus.
Accedam profugæ sarcina parva rati.
Te iubet a patria discedere Cæsaris ira; 85
Me pietas.² Pietas hæc mihi Cæsar erit.”
Talia tentabat: sic et tentaverat ante
Vixque dedit victas utilitate manus. X
Egredior, sive illud erat sine funere ferri,
Squalidus³ immissis hirta per ora comis. 90
Illa dolore amens tenebris narratur abortis
Semianimis media procubuisse domo; X
Utque resurrexit, fœdatis vulnere turpi
Crinibus, et gelida membra levavit humo;
Se modo, desertos modo deplorassee Penates 95
Nomen et erepti sæpe vocasse viri;
Nec gemuisse minus, quam si natæve meumve
Vidisset structos corpus habere rogos,
Et voluisse mori, et moriendo ponere sensus,
Respectuque tamen non periisse mei. 100
Vivat, et absentem, quoniam sic fata tulerunt,
Vivat ut auxilio sublevet usque suo.

1. *Mettus*. Mettus Fuffetius, dictator al Albanilor, trădând pe Romanii, cu care fusese aliat, în războiul acestora cu Viji, a fost legat, din porunca lui Tullus Hostilius, de cozile a patru cai și sfâșiat în patru bucăți.

2. *Pietas*, iubirea, devotamentul de soție.

3. *Squalidus*, neîngrijit.

ELEGIA III. 3

Cuprinsul. — Adresându-se soției, îi spune să nu se mire dacă această scrisoare este scrisă de mâna altuia. El este bolnav și nenorocit. Nenorocirea cea mai mare a sa stă în faptul de a fi lipsit de privirea soției, pe care o roagă ca, după moarte, să-i ducă oasele la Roma și pe mormânt să-i sape epitaful pe care îl compune el însuș.

Hæc mea, si casu miraris, epistola quare

Alterius digitis scripta sit, æger eram :¹

Aeger in extremis ignoti partibus² orbis

Incertusque meæ paene salutis³ eram.

Quem mihi nunc animum, dira regione iacenti, 5

Inter Sauromatas esse Getasque putes?

Non cœlum⁴ patior, nec aquis⁵ assuevimus istis,

Terraque nescio quo non placet ipsa modo.

Non domus apta satis, non hic cibus utilis ægro,

Nullus, Apollinea⁶ qui levet arte malum. 10

Non qui soletur, non qui labentia tarde

Tempora narrando fallat, amicus adest.

Lassus in extremis iaceo populisque locisque :

Et subit⁷ affecto nunc mihi, quicquid abest.

Omnia cum subeant ; vincis tamen omnia, coniux, 15

Et plus in nostro pectore parte tenes.

Te loquor absentem ; vox te mea nominat unam :

Nulla venit sine te nox mihi, nulla dies.

Quin etiam sic me dicunt aliena locutum,⁸

Ut foret amenti nomen in ore tuum. 20

1. *Eram*, imperfectul, în stil epistolar.

2. *In extremis...partibus*, la Tomi, unde se găsea.

3. *Salutis*, viața.

4. *Coelum*, climatul, aerul.

5. *Aquis*, Apa dela Tomi, ca și astăzi la Constanța, nu prea e bună de băut.

6. *Apollinea arte*, medicina. Apollo eră părintele acestei arte. Fiul său *Aesculapius* eră protectorul medicilor.

7. *Subit*, sub înțeles *in mentem*.

8. *Me aliena locutum*, că vorbesc într'aiurea.

Si iam deficiam¹ suppresso lingua palato,
Vix instillato restituenda mero;²
Nuntiet huc aliquis dominam venisse, resurgam
Spesque tui nobis causa vigoris erit.
Ergo ego sum vitæ dubius : tu forsitan illic 25
Iucundum nostri nescia tempus agis?
Non agis, affirmo : liquet,³ o carissima, nobis,
Tempus agi sine me non nisi triste tibi.
Si tamen implevit mea sors, quos debuit, annos,
Et mihi vivendi tam cito finis adest ; 30
Quatum erat, o magni, perituro parcere, Divi,
Ut saltem patria contumularer humo !
Vel pœna in mortis tempus dilata fuisset,
Vel præcepisset mors properata fugam.
Integer hanc potui nuper bene reddere lucem 35
Exul ut occiderem, nunc mihi vita data est.
Tam procul ignotis igitur moriemur in oris ;
Et fient ipso tristia fata loco ;
Nec mea consueto languescunt corpora lecto,
Depositum nec me qui fleat, ullus erit. 40
Nec dominæ⁴ lacrimis in nostra cadentibus ora,
Accedent animæ tempora parva meae.
Nec mandata dabo, nec cum clamore supremo
Labentes oculos condet amica manus.
Sed sine funeribus caput hoc, sine honore sepulcri 45
Indeploratum barbara terra teget.
Ecquid, ut audieris, tota turbabere mente,
Et feries pavida pectora fida manu.
Ecquid, in has frustra tendens tua brachia partes,
Clamabis miseri nomen inane viri. 50

1. Si deficiam, dacă leşin.

2. Mero instillato, Bolnavilor căzuţi în agonie cei vechi le întro-
duceau în gură vin curat (merum).

3. Liquet hoc, asta e limpede.

4. Dominae, adecă soţia mea.

Parce tamen lacerare genas, nec scinde capillos,¹

Non tibi nunc primum, lux mea, raptus ero.

Cum patriam amisi, tum me periisse putato :

Et prior et gravior mors fuit illa mihi.

Nunc, si forte potes, sed non potes, optima coniux, ⁵⁵ †

Finitis gaude tot mihi morte malis.

Quam potes, extenua forti mala² corde ferendo,

Ad quæ iam pridem non rude pectus habes.

Statua lui Ovidiu, dela Constanța

Atque utinam³ pereant animæ cum corpore nostræ,
Effugiatque avidos pars mihi nulla rogos. 60

1. *Nec scinde capillos*. In semn de jale și desnădejde, Romanii își smulgeau părul la înmormântări.

2. *Extenua mala*, ușurează-ți nenorocirile, suportându-le cu curaj.

3. *Atque utinam*. După filosofia lui Epicur, sufletul pieria odată cu corpul.

Nam si morte carens vacuam volat altus in auram
Spiritus, et Samii sunt rata dicta¹ senis, ✕
Inter Sauromatas Romana² vagabitur umbras,
Perque feros manes hospita semper erit.
Ossa tamen facito parva referantur in urna, 65
Sic ego non etiam mortuus exsul ero.
Nec vetat hoc quisquam. Fratrem Thebana³ perentum
Supposuit tumulo, rege vetante, soror.
Atque ea cum foliis et amomi⁴ pulvere misce : ✕
Inque sub urbano condita pone solo.⁵ 70
Quosque legat versus oculo properante viator,
Grandibus in tumuli marmore cæde notis :⁶
Hic ego qui iaceo, tenerorum lusor amorum
Ingenio perii Naso poeta meo.
At tibi qui transis, ne sit grave, quisquis amasti, 75
Dicere, Nasonis molliter ossa cubent.
Hoc satis in titulo est. Etenim maiora libelli,
Et diuturna magis sunt monumenta⁷ mei.
Quos ego confido, quamvis nocuere, daturos
Nomen et auctori tempora longa suo. 80
Tu tamen extincto feralia munera⁸ ferto,
Deque tuis lacrimis humida sarta dato.

1. *Samii dicta*. Dacă sunt întemeiate ideile bătrânului, născut la Samos, Pythagoras, care susţinea metempsichosa şi transmigraţiunea sufletului, atunci...

2, *Romana subînţeles umbra*.

3. *Thebana*, Antigona, fiica lui Oedip, a îngropat corpul fratelui său Polynice, deşi Creon, regele Thebei, oprise aceasta subt pedeapsă de moarte.

4. *Amomi*. Amomus eră o plantă mirositoare din Assyria şi Armenia, care se întrebuinţa la cremaţiunea cadavrelor.

5. *Solo suburbano*. Inmormântarea eră permisă numai afară de incinta oraşului.

6. *Grandibus notis*, cu caractere mari, cu litere mari.

7. *Monumenta*, dela *monere*.

8. *Feralia munera*. Să i se facă la ziua morţilor soroacele, aducându-i-se la mormânt flori, libaţiuni de vin, lapte etc. *Feralia*, după Ovidiu, *Fasti* II, îşi trage numele dela *fero*.

Quamvis in cinerem corpus mutaverit ignis,
Sentiet officium moesta favilla pium.
Scribere plura libet : sed vox mihi fessa loquendo 85
Dictandi vires, siccaque lingua negat.
Accipe supremo dictum mihi forsitan ore,
Quod, tibi qui mittit, non habet ipse, Vale !¹

ELEGIA III. 7

Cuprinsul. — Adresându-se Perillei, pe care unii o cred a fi fiica lui Ovidiu, o îndeamnă să nu părăsească poesia. Adevărata glorie nu se poate dobândi prin avere, sau prin frunusețe, ci prin opere literare.

Vade salutatum subito perarata² Perillam³,
Littera,⁴ sermonis fida ministra mei.
Aut illam invenies dulci cum matre sedentem
Aut inter libros Pieridasque⁵ suas.
Quidquid aget, cum te scierit venisse, relinquet : 5
Nec mora, quid venias, quidve, requiret, agam.
Vivere me dices, sed sic, ut vivere nolim,
Nec mala tam longa nostra levata mora ; —
Et tamen ad Musas, quamvis nocuere, reverti,
Aptaque in alternos cogere verba pedes.⁶ 10
Tu quoque, dic, studiis communibus⁷ ecquid⁸ inhæres,
Doctaque non patrio carmina more⁹ canis ?

1. Poetul trimite soției sale un *vale*, fii sănătoasă, deși el e bolnav, ipsit de *valetudo*.

2. *Perarata*, scrisă.

3. *Perillam*. Perilla pare a fi pseudonimul unei femei din înalta societate romană și pe care Ovidiu a inițiat-o în arta literară.

4. *Littera*, epistola.

5. *Pieridas*. Pieridele sunt Muzele, fiicele Venerei.

6. *In alternos..pedes*, în distichul elegiac, adică hexametrul urmat de pentametrul.

7. *Ecquid*, ei bine.

8. *Communibus*, comune și pentru poet și pentru Perilla.

9. *Non more patrio*, adică *graeco more*. Poezia lirică greacă introdusă de Catul și dusă la perfecție de Horațiu.

Nam tibi cum facie mores natura pudicos,
Et raras dotes¹ ingeniumque dedit.
Hoc² ego Pegasidas³ deduxi primus ad undas,
Ne male fecundæ vena periret aquæ.⁴
Primus id adspexi teneris in virginis annis;⁵
Utque pater natæ, duxque comesque fui.
Ergo, si remanent ignes tibi pectoris idem,⁶
Sola tuum vates Lesbia⁷ vincet opus.

15

20

Pegasus

Sed vereor, ne nunc mea te Fortuna⁹ retardet,
Postque meos casus sit tibi pectus iners.

1. *Raras dotes*, calităţi deosebite.
2. *Hoc* adică *ingenium*.
3. *Pegasidas ad undas*. E vorba de izvorul Muzelor *Hippocrene* de pe muntele Helicon, pe care l-a scos calul Pegasus, dând în pă-mânt cu copita.
4. Oricât de strălucite ar fi, talentele scad, dacă nu sunt culti-vate.
5. Ovidiu se socoteşte drept călăuză tinerei poete. În loc de *ut pater* unele ediţii au *ut patet*.
6. *Idem*, în loc de *idem*.
7. *Vates Lesbia* = Sappho, poetă din Lesbos.
8. *Fortuna, adversa*, adică exiliul.

Dum licuit, tua sæpe mihi, tibi nostra legebam ;

Sæpe tui iudex,¹ sæpe magister eram.

Aut ego præbebam factis modo versibus aures, 25

Aut tibi cessaras,² causa ruboris³ eram.

Forsitan exemplo, quia me læsere libelli,

Tu quoque sis pœna facta remissa mea.

Pone, Perilla, metum : tantum modo femina nulla

Neve vir a scriptis discat amare tuis. 30

Ergo disidiæ remove, doctissima, causas :

Inque bonas artes et tua sacra⁴ redi.

Ista decens facies longis vitiabitur annis,

Rugaque in antiqua fronte senilis erit,

Inicietque manum formæ damnosa senectus, 35

Quæ strepitum passu non faciente⁵ venit ;

Cumque aliquis dicet : „Fuit hæc formosa”, dolebis,

Et speculum mendax⁶ esse querere tuum.

Sunt et opes modicæ, cum sis dignissima magnis.

Finge sed immensis censibus esse pares : 40

Nempe dat et quodcunque libet Fortuna, rapitque :

Irus⁷ et est subito, qui modo Crœsus erat.

Singula ne referam, nil non mortale tenemus,

Pectoris⁸ exceptis ingeniique bonis.

En ego, cum patria caream vobisque domoque, 45

Raptaque sint, adimi quæ potuere, mihi ;

Ingenio tamen ipse meo comitorque⁹ fruorque.

Cæsar in hoc potuit iuris habere nihil.

1. *Iudex*, critic.

2. *Cessarar*, cum nihil scriberes.

3. *Rubor*, te făceam să roşezi.

4. *Tua sacra*, poezia consacrată muzelor.

5. *Strepitum non faciente*, bătrâneţea vine pe tăcute, fără să ştim.

6. *Mendax*, ca şi cum nu s'ar fi putut să se schimbe atât de mult frumuseţea ta.

7. *Irus* un cerşitor grec din Ithaca, pe care Ulysse l-a omorît cu un singur pumn. El face antiteza lui Croesus, bogatul rege din Lydia.

8. *Pectoris*, bunurile sufleteşti : înţelepciunea, virtutea etc.

9. *Comitor*, la pasiv, mă însoţesc.

Qui licet hanc sævo vitam mihi finiat ense,
 Me tamen extincto, fama superstes erit.
 Dumque suis victrix septem de montibus orbem
 Prospiciet domitum Martia Roma,¹ legar.
 Tu quoque, quam studii maneat felicius usus,
 Effuge venturos, qua potes, usque² rogos.

ELEGIA III. 10

Cuprinsul. — Poetul descrie neajunsurile exiliului și între altele arată că puterea frigului este așa de mare că îngheață fluviile și marea și, în acestea, chiar și peștii; în acelaș timp, Scythii cari sunt vestiți călăreți și arcași, trec Istrul, devastează regiunea și duc pe locuitori în sclavie.

Si quis adhuc istic meminit Nasonis adepti,³
 Et superest sine me nomen in Urbe meum,
 Suppositum stellis nunquam tangentibus æquor⁴
 Me sciat in media vivere barbaria.
 Sauromatæ⁵ cingunt, fera gens, Bessique, Getæque : 5
 Quam non ingenio nomina digna meo !
 Dum tamen aura tepet, medio defendimur Istro⁶,
 Ille suis liquidus bella repellit aquis.
 Ac cum tristis hiems squalentia protulit ora,
 Terraque marmoreo candida facta gelu⁷ est : 10

1. *Martia Roma*, Roma întemeiată de Romulus, fiul lui Marte.
2. *Usque*, mereu, pentru totdeauna.
3. *Adepti*, exilat.
4. *Suppositum stellis nunquam tangentibus æquor*. Pe sub niște constelațiuni cari nu apun niciodată. Se știe că cele două Urse, din cari face parte steaua polară nu se ascund în ocean.
5. *Sauromatæ* și *Getæ* la Nord, *Bessi*, la sud.
6. *Istro*. Numele vechiu al Dunării; cu timpul Dunărea dintre Panonia și Moesia s'a numit *Ister*, iar dela izvoare și până în Panonia, *Danubius*.
7. *Marmoreo gelu*, pământul albit de zăpadă se face strălucitor ca marmora.

Dum patet et Boreas¹ et nix iniecta sub Arcto,

Tum liquet has gentes axe tremente premi.

Nix iacet ; et iactam nec sol pluviaëque resolvunt. :

Indurat Boreas, perpetuamque facit.

Ergo, ubi deliuit nondum prior, altera venit : 15

Et solet in multis bima² manere locis.

Tantaque commoti vis est Aquilonis, ut altas

Aequet humo tures, tectaque rapta ferat.

Pellibus et sutis arcent male frigora braccis,³

Oraque de toto corpore sola patent. 20

Boreas

Sæpe sonant⁴ moti glacie pendente capilli,

Et nitet inducto candida barba gelu.

Udaque consistunt, formam servantia testæ,

Vina : nec hausta meri, sed data frusta⁵ bibunt.

Quid loquar, ut vincti concrescunt frigore rivi, 25

Deque lacu fragiles effodiantur aquæ?⁶

1. *Boreas*, Crivățul, vânt dela Nord.

2. *Bima*, timp de doi ani.

3. *Sutis braccis*, *Bracca*, vorbă celtică, de unde vorba noastră îmbrăcăminte, brăcinar etc. Romanii au introdus pantalonii cusuți, nădragii, numai după ce au luat contactul cu popoarele dela Nord.

4. *Sæpe sonant*, observă tabloul ce-l face poetul.

5. *Frusta bibunt*, bucăți.

6. *Fragiles aquæ*, gheața care se sparge.

Ipse, papyrifero qui non angustior amne¹

Miscetur vasto multa per ora freto,

Cæruleos ventis latices durantibus, Ister

Congelat et tectis in mare serpit aquis.

Quaque rates ierant, pedibus nunc itur; et undas

Frigore concretas² ungula pulsat equi.

Perque novos pontes subter labentibus undis

Ducunt Sarmatici barbara plaustra³ boves.

Vix equidem credar: sed cum sint præmia falsi

Nulla, ratam testis debet habere fidem.

Vidimus ingentem glacie consistere pontum,

Lubricaque immotas testa premebat aquas.

Plaustrum

Nec vidisse sat est. Durum calcavimas æquor:

Undaque non udo sub pede summa fuit.

Si tibi tale fretum quondam, Leandre,⁴ fuisset,

Non foret angustæ mors tua crimen aquæ.

Tum neque se pandi possunt delphines⁵ in auras

Tollere: conantes dura coercet hiems.

1. *Papyrifero amne*, Nilul.

2. *Undas concretas*, unde înghețate.

3. *Plaustra*, *Plaustrum*, car de povară, de obicei cu două roți.

4. *Leandre*. Leandru, un tânăr din Abydos, pe țărmul asiatic al Hellespontului, trecea noaptea în înot la Hero, iubita sa dela *Sestos*, de pe țărmul european. În trecerea sa, tânărul se conducea de un felinar pe care Hero, preoteasă a Venerei, îl aprindea în turnul templului unde locuia. Într'una din nopți, furtuna stingând felinarul, tânărul se înecă în Hellespont. A doua zi, la vederea cadavrului, aruncat de valurile mării, Hero se aruncă din turn în apă, în care se înecă și ea.

5. *Delphines pandi*, delfinii cei încovoiați.

Et quamquam Boreas iactatis insonet alis,
Fluctus in obsesso gurgite nullus erit.
Inclusæque gelu stabunt, ut marmore, puppes,
Nec poterit rigidas findere remus aquas.

45

Hero și Leandro

Vidimus in glacie pisces hæerere ligatos,
Et pars ex illis tum quoque viva fuit.
Sive igitur nimii Boreæ vis sæva¹ marinas,
Sive redundatas flumine cogit aquas.,

50

1. *Nimii Boreæ vis sæva* în loc de *nimia vis Boreæ sævi*.

Protinus, æquato siccis Aquilonibus Istro,
Invehitur celeri barbarus hostis equo.
Hostis equo pollens,¹ longeq̄ue volante sagitta, 55
Vicinam late depopulatur humum.
Diffugiunt alii; nullisque tuentibus agros
Incustoditæ diripiuntur opes.
Ruris opes parvæ, pecus, et stridentia plaustra,
Et quas divitias incola pauper habet. 60
Pars agitur vinctis post tergum capta lacertis,
Respiciens frustra rura Laremque suum.²
Pars cadit hamatis misere confixa sagittis,³
Nam volucris ferro tinctile virus⁴ inest.
Quæ nequeunt secum ferre aut abducere, perdunt, 65
Et cremat insontes hostica flamma casas.
Tum quoque, cum pax est, trepidant formidine belli,
Nec quisquam presso vomere sulcat humum.
Aut videt, aut metuit locus hic, quem non videt, hostem.
Cessat⁵ iners rigido terra relicta situ. 70
Non hic pampinea dulcis latet uva sub umbra,
Nec cumulant altos fervida musta lacus.⁶
Poma⁷ negant regio; nec haberet Acontius,⁸ in quo
Scriberet hic dominæ verba legenda suæ.

-
1. *Equo pollens*, Scythii erau vestiți călăreși și arcași.
 2. *Larem suum*, casa sa. *Lar* este zeul protector al casei.
 3. *Hamatis sagittis*, săgeți dințate.
 4. *Tinctile virus*, ferul aruncat este uns cu otravă.
 5. *Cessat*, rămâne necultivat.
 6. *Lacus*, lac, vas, butoi, cupă.
 7. *Poma*, mere.
 8. *Acontius*, tânăr din insula Ceos, a zărit la serbările Dianei din insula Delos pe frumoasa *Cydippe*, fiica unui nobil atenian, preoteasă a zeiței, și voind să o aibă de soție a scris pe un măr, „jur că voi lua pe Acontius de bărbat” și l-a aruncat la picioarele fetei. *Cydippe* luă mărul și citi cu voce tare cuvintele scrise. Jurământul odată făcut, *Cydippa* a trebuit să ia în căsătorie pe *Acontius*.

Aspiceres nudos sine fronde, sine arbore, campos, 75
Heu loca felici non adeunda viro !
Ergo, tam late pateat cum¹ maximus orbis
Hæc est in pœnam terra reperta meam.

ELEGIA IV. 1. v. 67—106

Cuprinsul. — Poetul se scuză că a făcut poezii care pot fi criticate. In mijlocul barbarilor el scrie totuș, fiindcă această indeletnicire e singura care poate să-i aducă mângâiere. In urmă enumără necazurile sale din Scythia.

Vivere quam miserum est inter Bessosque² Getasque

Illi, qui populi semper in ore fuit !

Quam miserum, porta vitam muroque tueri

Vixque sui tutum viribus esse loci !³

Aspera militiæ iuvenis certamina fugi,

Nec nisi lusura movimus arma⁴ manu.

† Nunc senior gladioque latus, scutoque sinistram,

Canitiem galeæ subicioque meam.

Nam dedit e specula⁵ custos ubi signa tumultus,

Induimur trepida protinus arma manu.

Hostis, habens arcus imbutaque tela veneno,

Sævus anhelanti mænia lustrat equo.⁶

Utque rapax pacudem, quæ se non texit ovili,

Per sata, per silvas fertque trahitque lupus ;

Sic, si quem nondum portarum saepe receptum

Barbarus in campis reperit hostis, agit.

1. Cum, concessiv.

2. Bessi, populațiune din Thracia. Getae erau un popor de origine tracă, înrușiți cu Daci și locuind pe ambele maluri ale Dunării.

3. Viribus loci, întăririle ce le oferia localitatea.

4. Arma lusura manu, arme cu care să se joace mâna, exerciții de petrecere.

5. Custos e specula, din locul de straje, din locul de observare.

6. Equo anhelanti, cu calul găfâind, în fuga calului.

Aut sequitur captus, coniectaque vincula colo

Accipit, aut telo virus¹ habente cadit.

Hic ego sollicitæ iaceo novus incola sedis.

Heu nimium² fati tempora longa mei!

Et tamen ad numeros³ antiquaque sacra reverti,

Sustinet in tantis hospita Musa malis.

Sed neque cui recitem quisquam est mea carmina, nec qui

Auribus accipiat verba latina suis.

Ipse mihi (quid enim faciam) scriboque legoque :

Tutaque iudicio littera nostra suo⁴ est.

Sæpe tamen dixi, „cui nunc hæc cura laborat?

An mea Sauromatæ scripta Getæque legent?'

Sæpe etiam lacrimæ me sunt scribente profusæ,

Humidaque est fletu littera facta meo.

Corque vetusta meum, tanquam nova, vulnera sentit,

Inque sinum mœstæ labitur iter aquæ.

Cum vice mutata quid sim fuerimque recordor,

Et tulerit quo me casus, et unde, subit,

Sæpe manus demens, studiis irata malignis,

Misit in arsuos carmina nostra focos.

Atque ita de multis, quoniam non multa supersunt,

Cum venia facito „quisquis es, ista legas.⁵

Tu quoque non melius, quam sunt mea tempora, carmen,

Interdicta mihi, consule, Roma, boni.⁶

1. Telo habente virus, săgeată otrăvită.

2. Nimium. Poetul se plânge mai de multe ori că n'a murit înainte de a fi fost exilat.

3. Ad numeros subînțeleș poeticos.

4. Iudicio suo, apreciere proprie.

5. Facito legas ista cum venia, în loc de lege ista cum venia.

6. Consule boni, judecă cu bunăvoință. Consule imper. boni. gen. partitiv pe lângă imperativ.

ELEGIA IV. 10

Cuprinsul. — Autobiografia poetului.

Ille ego, qui fuerim, tenerorum lusor amorum,¹
 Quem legis, ut noris, accipe, Posteritas.
 Sulmo² mihi patria est, gelidis uberrimus undis,
 Millia qui novies distat ab Urbe³ decem.
 Editus hic ego sum : nec non⁴ ut tempora noris,⁵
 Cum cecidit⁵ fato⁶ consul uterque pari.
 Si quid id est, usque a proavis vetus ordinis⁷ hæres,
 Non modo Fortunæ munere factus eques,
 Nec stirps prima fui ; genito iam fratre creatus,
 Qui tribus ante quater mensibus ortus erat. 10
 Lucifer⁸ amborum natalibus affuit idem :
 Una celebrata est per duo liba dies.⁹
 Hæc est armiferæ festis de quique Minervæ,¹⁰
 Quæ fieri pugna prima cruenta solet.

1. *Tenerorum lusor amorum*, cântăreţul gingaşei iubiri.

2. *Sulmo*, oraş în ţara Pelignilor.

3. *Distat ab Urbe*. Distanţa de Roma eră la 90.000 paşi.

4. *Nec non* = *ut*; *novis* = *noveris*.

5. *Cum cecidit uterque consul*. Consulii Hirtius şi Pansa, morţi în anul 43 a. Chr. n.

6. *Pari fato*, de aceeaş moarte, în acelaş mod.

7. *Ordinis subinţeles equestris*. Pentruca cineva să facă parte din ordinul equestru trebuia să aibă o avere de 400.000 sesterţii.

8. *Lucifer ... idem*, aceeaş constelaţiune, aceeaş lună.

9. *Una celebrata est per duo liba dies*. De ziua naşterii, se oferia rudelor şi prietinelor *libum*, o turtă făcută din făină, lapte, ouă şi miere. În casa lui Ovidius se făceau în aceeaş zi două turte, sau, am zice noi azi, se frângeau două turte.

10. *Quinque de festis Minervae*, e vorba de *Quinquatrus*, serbătoare în onoarea Minervei, zeiţa războiului şi a artelor. Ea, după cum arată şi numele, ţineă cinci zile, cu care ocazie elevii aveau vacanţie. Prima zi eră în cinstea Minervei, ca zeiţa a artelor, următoarele trei zile în cinstea Minervei, ca zeiţa a războiului, ziua a cincea eră pentru purificarea trâmbiţelor. Ovidiu s'a născut în ziua a doua a *Quinquatrilor*, deci la 20 Martie, zi *cruenta* pentru sângele vărsat în arena gladiatorilor.

aceasta elegie
se găseşte în cel
15° f. v. i.

Protinus excolimur teneri, curaque parentis
Imus ad insignes Urbis ab arte¹ viros.
Frater ad eloquium² viridi tendebat ab ævo,
Fortia verbosi natus ad arma³ Fori.
At mihi iam puero caelestia sacra⁴ placebant,
Inque suum furtim Musa trahebat opus.
Sæpe pater dixit, studium⁵ quid inutile tentas?
Mæonides⁶ nullas ipse reliquit opes.”

Imbrăcămintea de sărbătoare a Romanilor

Motus eram dictis: totoque Helicone relicto,⁷
Scribere conabar verba soluta modis.⁸

1. *Insignes ab arte*. Ovidius a venit la Roma și aci și-a făcut studiile cu profesori distinși.
2. *Ad eloquium*, spre elocință.
3. *Fortia arma*, arme cari conving.
4. *Caelestia sacra*, inspirațiunea divină.
5. *Studium*, îndeletnicire, ocupațiune.
6. *Mæonides*, Homer, poetul care după unii s'ar fi născut în Maeonia din Asia Mică.
7. *Helicone relicto*, Heliconul, un munte în Bœotia, unde se credea că este lăcașul Muzetor.
8. *Verba soluta modis*, vorbe fără cadență, proză.

Sponte sua numeros carmen veniebat ad aptos, 25
 Et quod tentabam dicere, versus erat.
 Interea, tacito passu labentibus annis,
 Liberior fratri sumpta, mihique, toga¹ est.
 Induiturque humeris cum lato purpura clavo,²
 Et studium nobis, quod fuit ante, manet, 30
 Iamque decem vitæ frater geminaverat³ annos,
 Cum perit, et cœpi parte carere mei.
 Cepimus et teneræ primos ætatis honores,
 Eque viris quondam pars tribus⁴ una fui.
 Curia⁵ restabat: clavi mensura coacta est,⁶ 35
 Maius erat nostris viribus illud onus.
 Nec patiens corpus, nec mens fuit apta labori,
 Sollicitæque fugax ambitionis⁷ eram.
 Et petere Aoniæ suadebant tuta sorores⁸
 Otia, iudicio semper amata meo. 40
 Temporis illius colui fovique poetas,
 Quotque aderant vates, rebar adesse deos.

1. *Liberior toga*, toga virilis, în care tânărul avea mai multă libertate decât atunci, când până la 17 ani, purta *toga praetexta*.

2. *Lato purpura clavo*. *Latus clavus* era o fâșie de purpură lată care împodobia *tunica* senatorilor. *Tunica* numită *laticlavio* o purtau și fiii de senatori și de călăreți până venia timpul să intre în senat. Dacă nu ocupa vr'o magistratură și deci nu avea dreptul să intre în senat, cum a fost cazul lui Ovidiu, atunci îmbrăca *angusticlavio*.

3. *Frater geminaverat annos*. Fratele sau *Lucius* fusese un elev distins și a murit în vârstă de 20 de ani.

4. *Tribus*. Magistraturile erau unele inferioare, *XXVI virat*, prima treaptă, și magistraturi superioare, a doua treaptă. Acestea începeau cu quaestura și se terminau cu consulatul. Din *viginti sex virat* făceau parte *triumviri*, dintre cari unii erau *capitales*, alții *monetales*, alții *nocturni* etc. Nu se poate ști ce fel de triumvir va fi fost Ovidiu.

5. *Curia restabat*, Senatul, adică rămânea să candideze pentru o magistratură superioară, pentru ca să poată intra în senat.

6. *Clavi mensura coacta est*, a îmbrăcat *tunica angusticlavio*.

7. *Ambitionis*. *Ambitio*, dela *amb* (grec. *amfi*) și *eo*, înseamnă alergarea după voturi, corteșire, fapt de care Ovidius era *fugax*.

8. *Aoniæ sorores* erau Muzele cari locuiau în Boeotia, pe muntele Helicon; acesta făcea parte din șirul de munți aonici.

Sæpe suas volucres legit mihi grandior ævo
 Quæque necet serpens, quæ iuuet herba, Macer.¹
 Sæpe suos solitus recitare Propertius² ignes,
 Iure sodalitis³ qui mihi iunctus erat.
 Ponticus heroo,⁴ Bassus⁵ quoque clarus iambo,
 Dulcia convictus membra fuere mei.
 Et tenuit nostras numerosus Horatius⁶ aures,
 Dum ferit Ausonia carmina culta lyra.

Clavus

Virgilium⁷ vidi tantum; nec amara Tibullo⁸
 Tempus amicitiae fata dedere meae.

1. *Macer*, mai bătrân decât Ovidiu, *grandior ævo*, scrisese *Ornithogonia*, *Ophiaca*, *De virtutibus herbarum*. Născut la Verona a murit la anul 15 a. Chr. n.
2. *Propertius*, poet elegiac, care a scris versuri pline de pasiune (*ignes*).
3. *Iure sodalitis*, prietinie strănsă.
4. *Ponticus heroo*. Ponticus, poet epic, a scris o epopee *Thebais*, în versul eroic, adică în hexamtru.
5. *Bassus*, scriitor de versuri satirice (*clarus iambo*).
6. *Numerosus Horatius*, Horatius cel cu versuri armonioase. El a introdus în limba latină, *ausonia*, poezia lirică cultă.
7. *Virgilium vidi tantum*. Pe Virgiliu l-am cunoscut numai din vedere. Fiind mai bătrân decât Ovidiu, Virgiliu, care moare în anul 19 a. Chr. n., nu putea să fie prietin cu un copilandru. Aceasta cu atât mai vartos, cu cât felul poeziei lui Virgiliu eră cu totul altul decât felul versurilor uşoare ale lui Ovidiu.
8. *Tibullo*, *Tibul*, distins poet elegiac, care moare în acelaş an cu Virgiliu, a avut o mare influenţă asupra poetului nostru, întru cât versurile lor erau de acelaş gen. Vezi elegia ce a scris Ovidiu la moartea lui Tibul.

Successor fuit hic tibi, Galle,¹ Propertius illi,
Quartus ab his serie temporis ipse fui.
Utque ego maiores sic me coluere minores, 55
Notaque non tarde facta Thalia² mea est.
Carmina³ cum primum populo iuvenilia legi,
Barba resecta mihi bisve semelve fuit.
Moverat ingenium, totam cantata per Urbem,
Nomine non vero dicta Corinna⁴ mihi. 60
Multa quidem scripsi, sed quæ vitiosa putavi,
Emendaturis ignibus ipse dedi.
Tum quoque, cum fugerem,⁵ quaedam placitura cremavi,
Iratus studio carminibusque meis.
Molle, Cupidineis nec inexpugnabile telis⁶ 65
Cor mihi, quodque levis causa moveret, erat.
Cum tamen hoc essem, minimoque accenderer igni,
Nomine sub nostro fabula⁷ nulla fuit.
Pæne mihi puero⁸ nec digna, nec utilis, uxor
Est data; quæ tempus per breve nupta fuit. 70
Illi successit, quamvis sine crimine,⁹ coniux,
Non tamen in nostro firma futura toro.

1. *Galle*. Despre Cornelius Gallus, vezi *Ist. liter. lat. pe bază de texte* pag. 213.

2. *Thalia*, una din cele nouă muze.

3. *Carmina iuvenilia*: *Heroides*, *Amores* și tragedia *Medea*.

4. *Corinna*. Este un nume fictiv, o eroină plăsmuită de fantezia lui Ovidiu. Mulți au identificat-o, însă fără dovezi, cu Julia, fiica lui August.

5. *Cum fugerem*. Când a plecat în exiliu, Ovidiu a ars câteva lucrări, cari puteau să placă cetitorului.

6. *Telis Cupidineis*, săgețile zeului amorului.

7. *Nulla fabula*, nici o întâmplare scandaloasă.

8. *Paene mihi puero*. De abia întors din Grecia, în vârstă de 20 de ani și înainte de a fi fost triumvir, a fost căsătorit de părinți cu o provincială, probabil bogată, pe care el n'a găsit-o potrivită și de care s'a divorțat în curând.

9. *Sine crimine conjunx*. De a doua soție, tot o provincială, soție de treabă (*sine crimine*), s'a despărțit de asemenea repede.

Ultima, quæ mecum seros permansit in annos,
Sustinuit coniux¹ exulis esse viri.

Filia me mea bis prima fecunda iuventa,

Sed non ex uno coniuge, fecit avum.

Et iam compleerat genitor sua fata,² novemque

Addiderat lustris altera lustra novem.

Non aliter flevi, quam me fleturus ademptum

Ille fuit. Matri proxima iusta³ tuli.

Felices ambo, tempestiveque⁴ sepultos,

Ante diem pœnæ quod periere meæ!

Me quoque felicem, quod non viventibus illis

Sum miser; et de me quod doluere nihil!

Si tamen extinctis aliquid, nisi nomina, restat,

Et gracilis structos effugit umbra rogos,

Fama, parentales,⁵ si vos mea contigit, umbræ,

Et sunt in Stygio crimina nostra foro;⁶

Scite, precor, causam (nec vos mihi fallere fas est)

*Errorem*⁷ iussæ, non scelus, esse fugæ.

Manibus⁸ id satis est. Ad vos studiosa revertor

Pectora, qui vitæ quæritis acta meæ.

Iam mihi canities, pulsus melioribus annis,

Venerat. antiquas miscueratque comas;

1. *Ultima coniux*, a fost dintr'o familie ilustră, din familia Fabia, înrudită cu familia împăratului. Cu aceasta a treia și ultima sa soție, care mai fusese odată măritată și care avea și o fiică, Ovidiu a avut și el o fiică, pe Perilla. Aceasta s'a măritat tânără și l-a făcut pe Ovidiu de două ori bunic, din două căsătorii.

2. *Compleerat sua fata*. Tatăl meu murise, în vârstă de 90 ani; *lustrum*, e o perioadă de cinci ani.

3. *Proxima iusta tuli*, în curând am adus onorurile funebre.

4. *Tempestive*, la timp.

5. *Umbrae parentales*, umbre părintești.

6. *Foro Stygio*, Tribunalul din Infern, compus din cei trei judecători Minos, Aeac și Rhadamanthe.

7. *Errorem*. Poetul insistă mereu asupra faptului că o eroare este pricina exilului său.

8. *Manibus*, Sufletele celor morți se numiau *dii manes*.

Postque meos ortus Pisæa vinctus oliva¹ 95
 Abstulerat decies præmia² victor equus.
 Cum maris Euxini positos ad læva Tomitas³
 Quærere me læsi Principis ira iubet.
 Causa meæ cunctis nimium quoque nota ruinæ
 Indicio non est testificanda meo. 100
 Quid referam comitumque nefas, famulosque nocentes?⁴
 Ipsa multa tuli non leviora fuga.
 Indignata malis mens est succumbere, seque
 Præstitit invictam viribus usa suis.
 Oblitusque togæ, ductæque per otia vitæ, 105
 Insolita cepi temporis arma manu.⁵
 Totque tuli terra casus⁶ pelagoque, quot inter
 Occultum stellæ⁷ conspicuumque polum.
 Tacta mihi tandem longis erroribus acto
 Iuncta pharetratis Sarmatis ora Getis.⁸ 110
 Hic ego, finitimis quamvis circumsoner armis,
 Tristia, quo possum, carmine fata levo.
 Quod, quamvis nemo est, cuius referatur ad aures,
 Sic tamen absumo decipioque diem.
 Ergo, quod vivo, durisque laboribus obsto, 115
 Nec me sollicitæ tædia lucis habent,
 Gratia,⁹ Musa, tibi. Nam tu solatia præbes,
 Tu curæ requies, tu medicina mali.

1. *Vinctus Pisæa oliva*. Incununat cu măslin din Pisa, unde eră ympia, vestită pentru jocurile sale.
2. *Abstuleret decies præmia*. Călăreţul luase de zece ori premiul, adică trecuseră zece Olympiade sau 50 de ani.
3. *Tomitas*, Tomitanii erau aşezaţi la ţărmul stâng al Mării Negre.
4. *Comitum nefas famulosque nocentes*, Poetul să plângă că este părăsit şi că sclavii l-au trădat sau poate l-au denunţat.
5. *Insolita ... manu*, eu o mână nedepriusă cu astfel de arme.
6. *Casus*, nenorociri.
7. *Quot stellæ*, câte stele sunt între polul care nu se vede (de miază zi) şi care se vede (de miază noapte).
8. *Iuncta pharetratis Sarmatis ora Getis*, ţinuturile Sărmaţiei vecine cu ale Geţilor cari poartă tolba cu săgeţi.
9. *Gratia tibi*, în loc de *gratias ago*.

Tu dux, tu comes es ; tu nos abducis ab Istro,
In medioque mihi das Helicone¹ locum. 120
Tu mihi (quod rarum) vivo sublime dedisti
Nomen²; ab exequiis³ quod dare Fama solet.
Nec qui detrectat præsentia, Livor⁴ iniquo
Ullum de nostris dente momordit opus.
Nam, tulerint magnos cum sæcula nostra poetas, 125
Non fuit ingenio Fama maligna meo,
Cumque ego præponam multos mihi, non minor illis
Dicor; et in toto plurimus orbe legor.
Si quid habent igitur vatuum præsentia⁵ veri,
Protinus ut moriar, non ero, terra, tuus. 130
Sive favore tui, sive hanc ego carmine famam
Iure tibi grates,⁶ candide lector,⁷ ago.

ELEGIA V. 7

Cuprinsul. Unui prietin din Roma, care îl întreabă cum o duce la Tomi, poetul îi răspunde scurt că este nenorocit. După ce descrie moravurile din regiunea scythică, îi spune că singura mângâiere o găsește în cântecul ce-l face să-și uite de neazuri.

Quam legis, ex illa tibi venit epistola terra,
Latus ubi æquoreis iungitur Ister aquis.
Si tibi contingit cum dulci vita salute,
Candida⁸ Fortunæ pars manet una meæ.

1. *Helicone*, muntele Helicon din Boeotia; mă transporti dela Dunăre în locașul Muzelor de pe Helicon.
2. *Sublime...nomen*, nume celebru.
3. *Ab exequiis*, după moarte.
4. *Livor dente iniquo*, invidia cu calomnia ei neîntemeiată.
5. *Praesagia vatuum*, prevestirile poezilor.
6. *Grates* în loc de *gratias*.
7. *Candide lector*, cititorule nepărtinitor.
8. *Candida*. Sunt fericit într'o singură privință, căci prietinia ta mă face să fiu jumătate din tine.

Scilicet, ut semper, quid agam, carissime, quæris 5
(Quamvis hoc vel me scire tacente potes):
Sum miser. Hæc brevis est nostrorum summa malorum:
Quisquis et offenso Cæsare vivet, erit.
Turba Tomitanæ quæ sit regionis, et inter
Quos habitem mores, discere cura¹ tibi est? 10
Mixta sit hæc quamvis inter Græcosque Getasque
A male pacatis plus trahit ora² Getis.
Sarmaticæ maior Geticæque frequentia gentis
Per medias in equis³ itque reditque vias.
In quibus est nemo, qui non coryton⁴ et arcum 15
Telaque vipereo lurida felle gerat.

Arcaş aruncând săgeata

Vox fera, trux vultus, verissima Martis imago:
Non coma, non ulla barba resecta manu.
Dextera non segnis stricto dare vulnera cultro,
Quem vinctum⁵ lateri barbarus omnis habet. 20
Vixit in his, eheu! tenerorum oblitus amorum,
Hos videt, hos vates audit, amice, tuus!⁶

1. Est tibi cura discere? Vreal să afli, ești curios să-ți spun?
2. Trahit ora, adică limbă. Amestecătura aceasta vorbește mai mult limba Geților.
3. In equis, călări.
4. Coryton, adică pharetra.
5. Vinctum lateri, lataganul legat la brâu.
6. Vates .. tuus, prietenul tău.

Atque utinam vivat, non et moriatur in illis,
Absit ab invisis et tamen umbra locis !
Carmina¹ quod pleno saltari nostra teatro, 25
Versibus et plaudi scribis, amice, meis,
Nil equidem feci (tu scis hoc ipse) theatris,
Musa nec in plausus ambitiosa mea est.
Quamvis interdum, quæ me læsisse recordor,
Carmina devoveo,² Pieridasque meas. 30
Cum bene devovi, nequeo tamen esse sine illis,
Vulneribusque meis tela cruenta sequor.
Quæque modo Euboicis lacerata est fluctibus,³ audet
Graia Caphaream currere puppis aquam.
Nec tamen ut lauder vigilo, curamque futuri 35
Nominis, utilius quod latuisset, ago.
Detineo studiis⁴ animum, falloque dolores,
Experior curis et dare verba⁵ meis.
Quid potius faciam solis desertus in oris,
Quamve malis aliam quærere coner opem? 40
Sive locum specto; locus est inamabilis; et quo
Esse nihil toto tristius orbe potest.
Sive homines; vix sunt homines hoc nomine digni:
Quamque lupi sævæ plus feritatis habent.
Non metuunt leges, sed cedit viribus⁶ æquum, 45
Victaque pugnaci iura sub ense iacent.
Pellibus et laxis arcent male frigora braccis,
Oraque sunt longis horrida tecta comis.

1. *Carmina quod pleno saltari nostra teatro*, aci probabil este vorba de declamaþiunea unor versuri din *Amores*, reprezentate pe scenã cu acompaniament de muzicã sau din *Heroides* sau poate chiar din *Metamorphoses*.

2. *Devoveo*, blastem.

3. *Euboicis fluctibus*. Valurile mãrii de lângã insula Euboea, unde erã promontoriul *Caphareus*, primejdios pentru corobiile cari treceau pe acolo.

4. *Studiis detineo animum*, cu versuri îmi petrec viaþa.

5. *Experior dare verba* încerc să dau expresiune.

6. *Aequum cedit viribus*, forþa primeizã dreptul.

In paucis remanent Graiæ vestigia linguæ
Hæc quoque iam Getico barbara facta sono. 50
Unus in hoc populo nemo est, qui forte latine
Quælibet e medio reddere verba queat.
Ille ego Romanus vates (ignoscite, Musæ,
Sarmatico cogor plurima more loqui.
En pudet, et fateor; iam desuetudine longa 55
Vix subeunt ipsi verba Latina mihi.
Nec dubito, quin sint et in hoc non pauca libello
Barbara. Non hominis culpa, sed ista loci.
Ne tamen Ausoniæ¹ perdam commercia linguæ
Et fiat patrio vox mea muta sono, 60
Ipse loquor mecum, desuetaque verba retracto,
Et studii repeto signa sinistra mei.²
Sic animum tempusque traho, meque ipse reduco
A contemplatu, summoveoque mali.
Carminibus quæro miserarum obliviam rerum. 65
Præmia si studio consequor ista, sat est.

UNUI PRIETEN NESTATORNIC

Epist. ex Ponto IV. 3

Cuprinsul. — Poetul tratează pe un prieten (al cărui nume nu-l aminteste) de perfid și ușuratec, fiindcă deși mai înainte au trăit în legături de intimitate, acum, când s'a schimbat situațiunea poetului, nu numai că l-a părăsit, dar chiar se preface că nu-l mai cunoaște. In urmă îi pune înaintea ochilor nestatornicia sorții omenești.

Conquerar, an taceam? Ponam sine nomine³ crimen?

An notum, qui sis, omnibus esse velim?

Nomine non utar, ne commendere⁴ querela,

Quæratunque tibi carmine fama meo.

1. *Ausoniae linguæ*, limba latină.

2. *Studii ... signa sinistra mei*, scrierile cari mi-au adus nenorocirea.

3. *Nomine* sub înțeles *tu*.

4. *Commendere* = *commenderis*.

Dum mea puppis erat valida fundata¹ carina, 5
Qui mecum velles currere, primus eras.
Nunc, quia contraxit vultum Fortuna,² recedis,
Auxilio postquam scis opus esse tuo.
Dissimulas etiam, nec me vis nosse videri, 10
Quisque sit, audito nomine, Naso, rogas.
Ille ego sum, quamquam non vis audire, vetusta
Pæne puer puero iunctus amicitia.
Ille ego³ qui primus tua seria nosse solebam .
Qui tibi iucundis primus adesse iocis.
Ille ego victor, densoque domesticus usu⁴ 15
Ille ego iudiciis unica Musa⁵ tuis.
Idem ego sum, qui nunc an vivam, perfide, nescis :
Cura tibi de quo quærere nulla fuit.
Sive fui nunquam carus, simulasse fateris⁶,
Seu non fingebas, inveniere levis. — 20
Dic, age, dic aliquam, quæ te mutaverit, iram
Nam nisi iusta tua est, iusta querela mea est.
Quæ te consimilem res nunc vetat esse priori?⁷
An crimen, coepi quod miser esse, vocas?
Si mihi rebus opem nullam factisque ferebas, 25
Venisset verbis charta notata tribus.⁸
Vix equidem credo, sed et insultare iacenti
Te mihi, nec verbis parcere, Fama refert.
Quid facis, ah demens? cur, si Fortuna recedat,
Naufragio lacrimas eripis ipse tuo? 30

1. *Fundata*, solidă, *puppis*, soartea poetului.
2. *Fortuna*, personificare. Omul la supărare își încrețește fruntea.
3. *Ille ego*, subînțeles *sum*.
4. *Denso usu*, întâlniri dese.
5. *Unica Musa*, Singur meritam numele de poet, după părerea ta.
6. *Simulasse fateris*. Ovidiu îl pune în dilemă : sau nu m-ai iubit nici odată și atunci ai fost un prefăcut ; sau n'ai fost prefăcut și atunci te dovedești un om nestatornic, ușurel.
7. *Priori*, cum erai mai înainte.
8. *Verbis .. tribus*, o scrisoare cu trei vorbe.

Hæc dea¹ non stabili, quam sit levis, orbe fatetur,
Quem summum dubio² sub pede semper habet.
Quolibet est folio, quavis incertior³ aura.
Par illi levitas, improbe, sola tua est.

Fortuna

Omnia sunt hominum tenui pendencia filo :
Et subito casu, quæ valuere, ruunt.⁴

35

1. *Dea*, Furtuna este închipuită având sub picioarele sale globul pământesc.

2. *Dubio*, fiindcă se întoarce globul pe care stă Fortuna și ea de abia îl atinge.

3. *Quavis incertior aura*. Soartea este mai ușoară decât foaia, decât vântul.

4. *Ruunt. Omnia .. ruunt*. Un distich celebru, citat adeseori.

Divitis audita est cui non opulentia Croesi?¹
Nempe tamen vitam captus ab hoste tulit.

Ille² Syracosia modo formidatus in urbe,
Vix humili duram repulit arte famem.

Quid fuerat Magno³ maius? tamen ille rogavit
Summissa fugiens voce clientis⁴ opem.

Cuique⁵ viro totus terrarum paruit orbis,
Indigus effectus omnibus ipse magis.

Ille Iugurthino⁶ clarus Cimbroque triumpho,
Quo victrix toties consule Roma fuit,

In cæno latuit Marius, cannaque palustri
Pertulit et tanto multa pudenda⁷ viro.

Ludit in humanis divina potentia rebus,
Et certam præsens vix habet hora fidem.

Littus ad Euxinum, si quis mihi diceret,⁸ ibis
Et metues, arcu ne feriare Getæ,

I, bibe, dixissem, purgantes pectora succos,
Quicquid et in tota nascitur Anticyra.⁹

1. *Croesus*, regele Lydiei, socotit ca cel mai fericit, fiindcă avea bogății nemăsurate, a fost pus pe rug de Cyr, regele Persilor. Se cunoaște convorbirea dintre Solon și Croesus.

2. *Ille*. Dionysius, tiranul din Syracuza, a fost silit să-și câștige pâinea învățând copii la Corinth.

3. *Magno*, e vorba de Pompei, numit cel mare.

4. *Clientis*. Fiind biruit de Caesar, Pompei a fugit la Ptolemeu, regele Egiptului, căruia i-a cerut ajutor.

5. *Cuique...magis*. Distichul acesta pare a nu fi al lui Ovidiu.

6. *Iugurtha*, regele Numidiei, învins de Marius. Acesta după a-tâtea victorii și triumfuri a fost silit să se ascunză în băltoacele Min-
turne, pentru ca să scape de Sylla.

7. *Pudenda*, Marius, fiind scos din băltoacă, a fost aruncat în închisoare, unde a scăpat de ucigaș numai prin uitătura sa teribilă.

8. *Diceret* în loc de *dixisset*.

9. *Tota Anticyra*. Este o insulă în golful Maliac, unde se produce mult hellebor. Sucul acestui hellebor credeau cei vechi că scapă pe om de nebunie.

Sum tamen hæc passus : nec si mortalia possem 55

Et summi poteram tela cavere¹ Dei.

Tu quoque fac timeas, et, quæ tibi læva videntur

Dum loqueris, fieri tristia posse puta.

LUI CARUS

Epist. ex Ponto IV. 13

Cuprinsul. — Adresându-se prietinului său Carus, preceptorul fiilor lui Germanicus, Nero Drusus și Caius Caesar, îi spune mai întâi că poate să bănuiască de unde îi vine scrisoarea, după culoarea hârtiei și după forma ei exterioară. Aducă apoi că a scris poesii chiar în limba Geților, celebrând pe August, pe Livia și copiii ei. În urmă îl roagă în temeiul prietiniei lor să intervie ca lui, exilat de șase ani, să i se schimbe cel puțin locul de exiliu.

O mihi non dubios inter memorande sodales,

Quique, quod es, vere, Care,² vocaris, ave.

Unde³ saluteris, color hic tibi protinus index,

Et structura mei carminis esse potest.

Non quia mirifica est, sed quod nec publica⁴ certe : 5

Qualis⁵ enim cumque est, non latet esse meam.

Ipse quoque ut chartæ titulum de fronte revellas,

Quod sit opus, videor dicere posse, tuum.⁶

Quamlibet in multis positus noscere⁷ libellis,

Perque observatas inveniere notas. 10

1. *Poteram tela cavere.* Dacă pot să mă apăr de armele omenești, nu puteam să mă apăr și de armele prea puternicului zeu.

2. *Care,* joc de cuvinte între numele de *Carus* și adjectivul *carus*, a, um, scump.

3. *Unde,* de unde îți vine scrisoarea.

4. *Nec publica.* Deși nu e prea deosebită structura versurilor sale, totuși ea are ceva ce nu poate fi imitat.

5. *Qualis enim cumque.* Imesă în loc de *qualiscumque.*

6. *Quod sit opus tuum.* De la prima pagină, deschizând scrisoarea, cred că știi ce ai de făcut.

7. *Noscere,* ca și *inveniere,* în loc *nosceris et invenieris.*

Prodent auctorem vires, quas Hercule dignas
Novimus, atque illi,¹ quem canis, esse pares.

Et mea Musa potest proprio deprensa colore
Insignis vitiis² forsitan esse suis.

Tam mala Thersiten³ prohibebat forma latere
Quam pulchra Nireus⁴ conspiciendus erat.

Nec te mirari, si sint vitiosa, decebit
Carmina, quæ faciam pæne poeta Getes.⁵

Ah pudet! et Getico scripsi sermone libellum:

Structaque sunt nostris barbara verba modis.⁶

15

20

Imp. August

Et placui, (gratare mihi),⁷ cœpique poetæ
Inter inhumanos nomen habere Getas.

1. *Illi*, subînțele Herculi.

2. *Insignis vitiis suis*. Poezia mea este poate caracteristică prin defectele ei.

3. *Thersiten*. Cel mai urît și cel mai netrebnic dintre Grecii cari s'au dus la Troia.

4. *Nireus*. Homer descrie pe Nireus, fiul lui Charopus și al Aglaei, ca cel mai frumos dintre Grecii dela Troia.

5. *Getes*. Sunt un Get care mi-am uitat limba latină.

6. *Nostris modis*, în metru roman.

7. *Gratare mihi* = *gratulare mihi*.

Materiam¹ quæris? laudes de Cæsare dixi.

Adiuta est novitas numine nostra Dei.

Nam patris² Augusti docui mortale fuisse

25

Corpus; in æthereas numen abisse domos:
Esse parem virtute patri, qui fræna coactus³

Sæpe recusati ceperit imperii.

Esse pudicarum te, Vestam,⁴ Livia, matrum,

Ambiguum nato⁵ dignior, anne viro.⁶

30

Esse duos iuvenes,⁷ firma adiumenta Parentis,

Qui dederint animi pignora certa sui.

Arcaș cu pharetra

Hæc ubi non patria perlegi scripta Camœna,⁸

Venit et ad digitos ultima charta meos;⁹

1. *Materiam quaeris*, subiectul tratat în poezia mea scrisă în limba Geților.

2. *Patris*. August fusese numit *pater patriae*. Observă pietatea și venerațiunea ce se desprinde din vorba de *pater*.

3. *Coactus*. Tiberiu se prefăcea că nu primește să ia asupra sa frânele imperiului.

4. *Vestam*. Vesta eră idealul pudicității și zeița protectoară a matroanelor romane.

5. *Nato*, Tiberius.

6. *Viro*, Augustus.

7. *Duos iuvenes*, Germanicus, fiul lui Tiberius prin adopțiune și Drusus, propriul fiu al lui Tiberius.

8. *Camœna*, dela *carmen*, muza; nu latină, ci getică.

9. *Ad digitos meos*, este un pleonasm al lui *perlegi*. Am citit până la sfârșit.

Et caput et plenas omnes movere pharetras,
Et longum Getico murmur in ore¹ fuit.
Atque aliquis, „Scribas hæc cum de Cæsare, dixit,
Cæsaris imperio restituendus eras“.
Ille quidem dixit; sed me iam, Care, nivali
Sexta relegatum bruma² sub axe videt.
Carmina nil prosunt: nocuerunt carmina quodam:
Primaque tam miseræ causa fuere fugæ.
At tu per studii communia fœdera³ sacri
Per non vile tibi nomen amicitiaë;
Sic capto Latiis Germanicus hoste catenis
Materiam vestris afferat⁴ ingeniis;
Sic valeant pueri, votum commune Deorum,
Quos laus formandos⁵ est tibi magna datos;
Quanta potes præbe nostræ momenta saluti;
Quæ nisi mutato nulla futura loco est.

35

40

45

50

-
1. *Murmur in ore*, Observă entuziasmul Geţilor. Agitarea tolbelor eră un semn că ei sunt în stare să se lupte pentru poet.
 2. *Sexta bruma*. Exilat la anul 8 d. Chr. Ovidiu scrie această scrisoare în anul 14, după moartea lui August şi la începutul domniei lui Tiberiu.
 3. *Per communia foedera*. Carus pare a fi făcut parte din cercul poeţilor în care se găsea şi Ovidiu.
 4. *Sic afferat, sic valeant*, sunt hortative cu sens de optativ.
 5. *Formandos tibi datos*. Instrucţiunea ce vei da-o tinerelor odrasle împărăteşti aş dori să-ţi fie fie spre mare cinste. Aceşti tineri sunt Nero Drusus şi Caius Caesar, fiii lui Germanicus.

A D A U S

P A R E N T A L I A

Fasti II 533—564

Cuprinsul. — Ovidiu, în cele șase cărți ale poeziilor sale întitulate *Fasti*, tratează despre sărbătorile Romanilor. Intre aceste sărbători; se celebrau, în luna Februarie, *Parentalia* sau *Feralia*, timp de șase zile. Numele *Parentalia* indica sărbătoarea în cinstea părinților morți; iar numele *Feralia*, nume care la început eră rezervat numai pentru ultima zi a *Parentaliilor*, îl explicau cei vechi prin faptul că se aduceau (*ferre*) jertfe.

Est honor et tumulis :¹ animas placate paternas,

Parvaque in exstinctas munera ferte pyras.²

Parva petunt Manes;³ pietas pro divite grata est

Munere : non avidos⁴ Styx habet ima deos.

Tegula⁵ proiectis satis est velata coronis,

5

Et sparsæ fruges, parcaque mica salis,

Inque mero mollita Ceres, violæque solutæ :

Hæc habeat media testa relicta via.

1. *Tumulis*, adică *sepulcra*.

2. *Pyras*. Propriu zis *pyra* însemnează rug; aci este luat în sens de *bustum* sau *sepulcrum*.

3. *Manes*, sunt sufletele morților, considerați, ca și la noi, de sfinți.

4. *Avidos*, avari. Zeii din infern sunt puțin pretențioși.

5. *Tegula*. Pe o scândură, țiglă sau farfurie, se așezau mâncări sau daruri pentru zeii *Mani*.

Nec maiora veto : sed et his placabilis umbra est.

Adde preces positis et sua¹ verba focus.²

Hunc morem Aeneas, pietatis idoneus auctor,

Attulit in terras, iuste Latine,³ tuas.

Ille patris Genio⁴ solemnia dona ferebat ;

Hinc populi ritus edidicere pios.

At quondam, dum longa gerunt pugnacibus armis

Bella, Parentales deseruere dies.

Non impune fuit : nam dicitur omine ab isto

Roma suburbanis⁵ incaluisse rogis.

Vix equidem credo : bustis exisse feruntur,

Et tacitæ questi tempore noctis avi.⁶

Perque vias Urbis, Latiosque ululasse per agros

Deformes animas, vulgus inane, ferunt.

Genii

Post ea præteriti tumulis redduntur honores,⁷

Prodigiisque venit funeribusque modus.

1. *Sua*, potrivite.

2. *Focus*. Nu e vorba aci de cămin, ci de opaițiile sau luminile ce le duceau cei vechi la morminte, întocmai cum facem și noi.

5. *Iuste Latine*. Aeneas a luat în căsătorie pe Lavinia, fiica lui Latinus, rege în Laurentum. Obiceiul acestor serbări ar fi fost deci adus dela Troia.

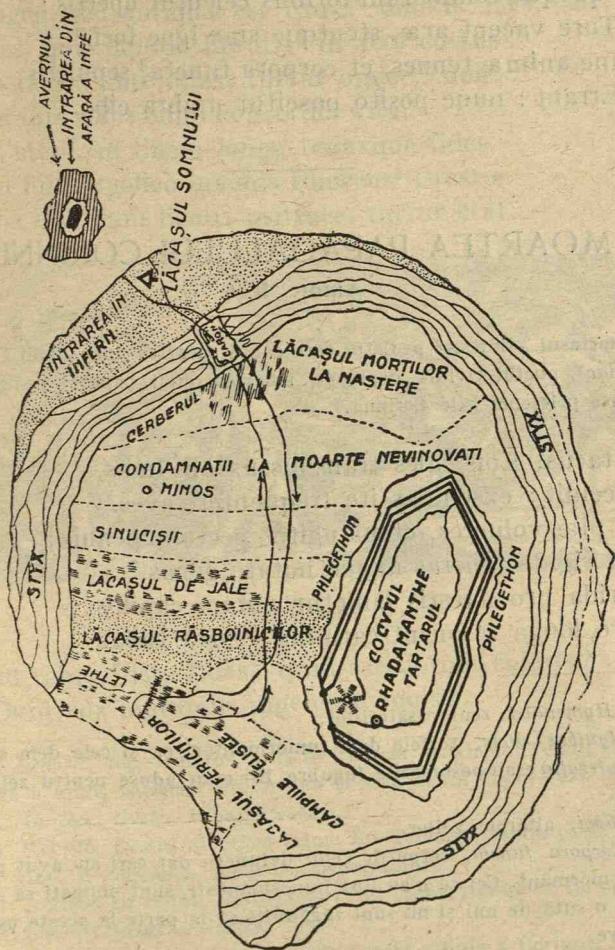
4. *Genio*, este sufletul lui Anchise, tatăl lui Aenea.

5. *Suburbanis... rogis*. Se ardeau cu duiumul cadavrele celor morți în mahalalele Romei, fiindcă s'a neglijat această sărbătoare a morților.

6. *Questi avi*. Ca și noi, de asemenea credeau și Romanii că la Parentalii se arată sufletele celor morți.

7. *Praeteriti honores*, sacrificiile părăsite, neglijate.

Dum tamen hæc fiunt, viduæ cessate¹³ puellæ ; 25
Expectet puros pinea tæda¹⁴ dies...

Planul Infernului

1. *Cessate*, nu vă gândiți la măritat în această epocă a serbărilor pentru cei morți.

13. *Pinea taeda*, era întrebuințată la celebrarea căsătoriilor.

Conde tuas, Hymenæe,¹ faces, et ab ignibus atris²
Aufer : habent alias mœsta sepulcra faces.
Di quoque templorum foribus celentur opertis :
Ture vacent aræ, stentque sine igne foci.³
Nunc animæ tenues, et corpora functa⁴ sepulcris
Errant : nunc posito pascitur umbra cibo.

MOARTEA PAPAGALULUI CORINNEI

Amor. II. 6

Cuprinsul. Imitând pe Catul care cântă moartea unei vrăbii (*Passer Lesbiae*), poetul Ovidiu deplânge moartea unui papagal pe care îl dăduse prietenei sale Corinna.

Psittacus, Eois⁵ ales transmissus ab Indis,
Occidit : exsequias ite frequenter, aves.
Ite, piæ volucres, et plangite⁶ pectora pennis ;
Et rigido teneras ungue notate genas.⁷
Horrida pro mœstis lanietur pluma capillis. :
Pro longa resonent carmina vestra tuba.⁸

1. *Hymenæe*, zeul căsătoriilor.
2. *Ignibus atris*, torțele dela înmormântări ca și cele dela sărbătoare *feralia* erau posomorite, lugubre. Ele erau aduse pentru zeii din infern.
3. *Foci*, altarele zeilor.
4. *Corpora functa*, corpurile celor defuncți, dar cari au avut parte de un mormânt. Cei ce n'au fost înmormântați, sunt obligați să rătăcească o sută de ani și nu sunt îngăduiți să ia parte la aceste ospețe funerare.
5. *Eois*, *Eos* este Aurora, *Eous*, a, um, ce este din răsărit, oriental.
6. *Plango*, ere, a se lovi în piept, nu a plânge ; cuvântul și-a schimbat accepțiunea sa în românește.
7. *Genas*, obraz, nu geană. Aceeaș observațiune ca la nota precedentă. Observă asemănarea, cam ridicolă, între păsări și oameni.
8. *Tuba*, trompeta era întrebuițată la înmormântări.

Quid scelus Ismarii¹ quereris, Philomela, tyranni?
 Expleta² est annis ista querela suis.
 Alitis in raræ miserum divertite funus;
 Magna, sed antiqua est causa³ doloris Itys. — 10
 Omnes, quæ liquido libratis⁴ in aere cursus:
 Tu tamen ante alias, turtur amice,⁵ dole.
 Plena fuit vobis omni concordia vifa,
 Et stetit ad finem longa tenaxque fides.
 Quod fuit Argolico iuvenis Phocæus⁶ Orestæ, — 15
 Hoc tibi, dum licuit, psittace, turtur erat.

Aurora

Quid tamen⁷ ista fides? quid rari forma coloris?
 Quid vox mutandis ingeniosa sonis?

1. *Ismarii*, de la Ismaros, oraș în Thracia, patria lui Tereu, care prin crimă a ajuns bărbatul Philomelei și tată al lui Itys. Vezi *Mitol. gr. rom. în lect. ilustr.* I pag. 234.

2. *Expleta*. Destul ai plâns crima lui Tereu. Uităndu-și de durerea ta, vino și deplânge moartea papagalului.

3. *Antiqua est causa*. Durerea ta fiind veche, trebuie să fie mai mică.

4. *Libratis cursus = volantis*.

5. *Amice*. Fie că turturica era în aceeași colivie a Corinnei cu papagalul, fie că între turturică și papagal este o strânsă prietenie, după cum susține Pliniu.

6. *Phocæus*, Pylade, fiul lui Strophios din Phocida era prieten nedepărțit al lui Oreste, fiul lui Agamemnon din Argolida.

7. *Quid tamen subînțeleș profuit*.

Quid iuvat, ut¹ datus es, nostræ placuisse puellæ?²
 Infelix avium gloria, nempe iaces.

Tu poteras virides pennis hebetare³ smaragdos

Tincta gerens rubro Punica rostra croco.

Non fuit in terris vocum simulantior⁴ ales :

Reddebas blæso⁵ tam bene verba sono.

Raptus es invidia. Non tu fera bella movebas :

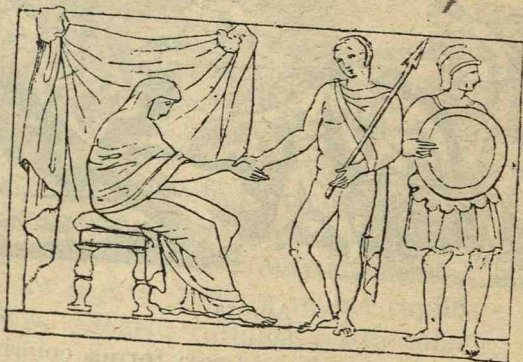
Garrulus et placidæ pacis amator eras.

Ecce, coturnices inter sua prælia⁶ vivunt :

Forsitan et fiunt inde frequenter anus.

Plenus eras⁷ minimo : nec præ sermonis amore

In multos poteras ora⁸ vocare cibos.

Protesilaus

Nux erat esca tibi, causæ papavera⁹ somni :
 Pellebatque sitim simplicis humor aquæ.

1. Ut, după ce.
2. Nostræ puellæ, Corinnae.
3. Hebetare, a întuneca.
4. Simulantior, care să ştie să imite mai bine vocea omului.
5. Blæso, bâlbâit.
6. Sua prælia. Luptele obișnuite ale potârnicilor. Aristotel descrie luptele potârnicilor cu prepelițele.
7. Plenus eras, te săturai.
8. Ora, accusativus graecus, cât despre gură.
9. Causæ papavera, causae este apozitie.

Vivit edax vultur, ducensque per aera gyros
 Miluus, et pluviae graculus¹ auctor aquae:
 Vivit et armigeræ cornix² invisæ Minervæ, 35
 Illa quidem sæclis vix moritura novem.
 Occidit illa loquax humanæ vocis imago,
 Psittacus, extremo³ munus ab orbe datum.
 Optima prima fere manibus⁴ rapiuntur avaris;
 Implentur⁵ numeris deteriora suis. 40
 Tristia Phyllacidæ⁶ Thersites funera vidit:
 Iamque cinis, vivis fratribus, Hector⁷ erat,

Hector

Quid referam timidæ⁸ pro te pia vota puellæ,
 Vota procelloso per mare rapta Noto?⁹

-
1. *Graculus*, Gaița prezice ploaia, cum susține scriitorul Avienus.
 2. *Cornix* a pierdut prietenia Minervei din cauza indiscrețiunii sale.
 3. *Extremo*, Papagalii vin din Orient și anume din India.
 4. *Manibus* subînțelea mortis.
 5. *Implentur numeris*, trăesc mult.
 6. *Phyllacidae*. Protesilaus, fiul lui Iphiclus, prinț din Thessalia, din orașul Phylace, a fost cel dintâi grec omorît de Hector la Troia, în vreme ce Thersites, cel mai ticălos dintre Greci, a trăit până ce-l-a culcat la pământ Achille.
 7. *Hector*. Fiul lui Priam, cel mai viteaz dintre frați, a murit înaintea acestora.
 8. *Timidae*, temându-se să nu mori.
 9. *Rapta Noto*, zădărnice, luate de vânt.

Septima lux¹ venit, non exhibitura sequentem :

45

Et stabat vacua iam tibi Parca colo.

Non tamen ignavo stupuerunt² verba palato :

Clamavit moriens lingua : „Corinna vale”.

Colle sub Elysio³ nigra ramus ilice frondet,

Udaque perpetuo gramine terra viret.

50

Si qua fides dubiis, volucrum locus ille piarum

Dicitur, obscaenae⁴ quo prohibentur aves.

Illic innocui late pescuntur olores :

Et vivax phœnix, unica⁵ semper avis.

Explicat ipsa suas ales Iunonia⁶ pennas :

55

Oscula dat cupido blanda columba mari.

Psittacus has inter, nemorali sede⁷ receptus,

Convertit volucres in sua verba⁸ pias.

Ossa tegit tumulus ; tumulus pro corpore parvus ;

Quo lapis exiguus par sibi carmen habet :

60

Colligor⁹ ex ipso dominae placuisse sepulcro

Ora fuere mihi plus ave docta loqui.

1. *Septima lux*, decând papagalul s'a îmbolnăvit.

2. *Stupuerunt*, au pierit.

3. *Elysio*, sufletul papagalului, ca și al omului, are să se ducă în Elysium.

4. *Obscaenae*, urite și răpitoare, precum sunt vulturii, bufnița, etc.

5. *Unica*, adică pasărea ce se naște din cenușa ei.

6. *Ales Junonia*, păunul.

7. *Sede*, Elysii = *piorum sede*, unde șed păsările pe ramurile arborilor.

8. *Convertit in sua verba*, adică provoacă admirațiunea prin vocea sa. In Infern sufletele își păstrează însușirile ce le-au avut pe pământ.

9. *Colligor*. Din însuș mormântul meu se vede că am plăcut stăpânei mele ; am avut un glas cum n'a avut altă pasăre. Se vede că acest epitaf, destul de slab, a fost scris de o mână de mai târziu.

LA MOARTEA LUI TIBUL

Amor. III. 9

Cuprinsul. — Ovidiu plânge moartea prietenului său Tibul într'una din cele mai frumoase elegii ce ne-a lăsat.

Memnona¹ si mater, mater ploravit Achillen,²

Et tangunt magnas tristia fata deas;

Flebilis³ indignos,⁴ Elegeia, solve capillos,

Ah, nimis ex vero nunc tibi nomen erit!

Ille tui vates operis, tua fama,⁵ Tibullus

Ardet in exstructo, corpus inane, rogo.

Ecce puer Veneris⁶ fert eversamque pharetram

Et fractos arcus et sine luce facem.

Adspice, demissis ut eat miserabilis alis;

Pectoraque infesta tundat aperta manu.

Excipiunt lacrimas sparsi per colla capilli,⁷

Oraque singultu concutiente sonant.

Fratris in Aeneæ sic illum funere dicunt

Egressum tectis, pulche Iule,⁸ tuis.

Nec minus est confusa Venus, moriente Tibullo,

Quam iuveni⁹ rupit cum ferus inquen aper,

1. *Memnona*. Fiul lui Tithonus și al Aurorei, regele Ethiopiei, a fost ucis de Achille la Troia. Mama sa i-a strâns rămășițele și l-a plâns necontentit. Lacrămile ei sunt roua dimineții.

2. *Achillen*. Mama lui Achille a fost Thetis.

3. *Flebilis*. Numirea *elegeia*, ar veni dela *e* și *lego*, mă vait.

4. *Indiguos*, cari nu merită să fie smulși.

5. *Tua fama*. Elegia însăși și-a câștigat glorie prin poeziile lui Tibul.

6. *Puer Veneris*, Amor, de aci înainte va purta tolba lipsită de săgeți, arcul frânt și facla lipsită de lumină.

7. Părul împrăștiat e semn de doliu.

8. *Iule*, Iuliu sau Ascaniu, fiul lui Aenea. Cupidon a plâns la moartea fratelui său Aeneas, fiul Venerii și al lui Anchise.

9. *Iuveni*. Adonis, iubitul Venerii, omorît de un mistreț. Vezi *Mitol. gr. rom. în lect. ilustr.* I, pag. 259.

At¹ sacri vates et divum cura vocamur :

Sunt etiam, qui nos numen habere putent,
Scilicet omne sacrum mors importuna profanat ;
Omnibus obscuras² inicit illa manus.

20

Quid pater³ Ismario, quid mater profuit Orpheo :

Carmine quid victas obstupuisse feras ?

Aelinon⁴ in silvis idem pater, ælinon, altis,

Dicitur invita concinuisse lyra.

Ahile omoară pe Memnon

Adspice Mæoniden,⁵ a quo, ceu fonte perenni,
Vatum Pieriis⁶ ora rigantur aquis ;

25

1. *At*, vorbește poetul.

2. *Obscuras*, întunecate ca împărăția lui Pluto.

3. *Pater*, *Ismario*, *mater*, *Orpheo*. Orpheu se spune că a fost fiul lui Apollo și al muzei Calliope, născut în Tracia pe muntele Ismarus. Vezi *Legende și Povești ant.* pag. 61.

4. *Aelinon*. Este numele unui cântec funebru cu care Apollo a deplâns pe fiul său Linos, omorât de Hercule. Moartea necruțând pe nimenea, înșiși zeii se văd siliți să jelească pe cei morți.

5. *Mæoniden*, Homer, vezi nota 6 pag. 34.

6. *Pieriis*, *Musicis*. Pierius era un munte în Macedonia, sau în Tessalia, consacrat Muzelor.

Hunc quoque summa dies nigro submersit Averno :¹

Diffugiunt² avidos carmina sola rogos.

Durat opus vatium, Troiani fama laboris,³

Tarda⁴ nocturno tela retexta dolo, 30

Sic Nemesis⁵ longum, sic Delia, nomen habebunt,

Altera cura recens, altera primus amor.

Quid nunc sacra iuvant? quid nunc Aegyptia⁶ prosunt

Sistra? quid in vacuo secubuisse⁷ toro?

Cum rapiant mala fata bonos (ignoscite fasso),⁸ 35

Sollicitor nullos esse putare deos.

Vive pius: moriere⁹ pius. Cole sacra; colentem

Mors gravis a templis in cava busta trahet.

Carminibus confide bonis: iacet ecce Tibullus.

Vix manet e toto, parva quod urna¹⁰ capit. 40

Tene, sacer vates, flammæ rapuere rogales,

Pectoribus¹¹ pasci nec timere tuis?

Aurea¹² sanctorum potuissent templa deorum

Urere, quæ tantum sustinere nefas.

Avertit vultus¹³ Erycis¹⁴ quæ possidet arces: 45

Sunt quoque, qui lacrimas continuisse negant.

1. *Averno*, Lacul Avernus aproape de Puteoli se crede că are o intrare ce ducea la Infern.

2. *Diffugiunt avidos carmina sola rogos*, vers rămas celebru.

3. *Laboris*, asediul de zece ani al Troiei, cântat în Iliada.

4. *Tarda*... *tela*, pânza Penlopei, cântată în Odysea.

5. *Nemesis*... *Delia* sunt numele a două amice ale lui Tibul.

6. *Aegyptia sistra*. Sistrul, un fel de scârfaitoare, întrebuintat în cultul zeiței, adusă din Egipt, Isis. Se face aluzie aci la versurile lui Tibul I, 3.

7. *Secubuisse*. Femeile cari celebrau cultul zeiței Isis se țineau de parte de bărbați.

8. *Fasso* = *mihi confitenti*.

9. *Moriere pius*, vei muri cu toată pietatea ta.

10. *Vix manet urna*, observă duioșia versului.

11. *Pectoribus*, se ia *pars pro toto*.

12. *Aurea*, aluzie la templele de aur ale Capitoliului, de atâtea ori arse.

13. *Avertit vultus*, și-a întors ochii să nu vadă cum se mistue în foc corpul lui Tibul.

14. *Erycis*. Venus avea un vestit templu pe muntele Eryx din Sicilia.

Sed tamen hoc melius, quam si Phæacia tellus¹
Ignotum vili supposuisset humo.

Hic certe manibus fugientis pressit ocellos

Mater, et in cineres ultima dona tulit.

50

Hic soror in partem misera cum matre doloris

Venit, inornatas dilaniata comas :

Cumque tuis sua iunxerunt Nemesisque priorque

Oscula ; nec solos destituere rogos.

Delia discedens : „Felicis, inquit, amata

55

Sum tibi : vixisti, dum tuus ignis eram”.

Cui² Nemesis : „Quid, ait, tibi sunt mea damna dolori,

Me tenuit moriens deficiente manu”.

Si tamen e nobis aliquid, nisi nomen et umbra,

Restat, in Elysia³ valle Tibullus erit.

60

Obvius huic venies, hedera iuvenilia cinctus

Tempora, cum Calvo,⁴ docte Catulle, tuo :

Tu quoque, si falsum est⁵ temerati crimen amici,

Sanguinis atque animæ prodige⁶ Galle tuæ,

His comes umbra tua est, si qua est modo corporis

[umbra. 65

Auxisti numeros, culte Tibulle, pios.

Ossa quieta, precor, tuta requiescite in urna

Et sit humus cineri non onerosa tuo.

1. *Phæacia tellus*. Insofînd pe Messala, Tibul a ajuns în Coreyra, o insulă în marea Ionică, patria Phaeacilor, în care domnise Alcinous. Aci poetul s'a îmbolnăvit și venind la Roma a murit. Cu privire la această boală, Tibul a scris *Eleg.* I. 3, la care face aluzie Ovidiu.

2. *Cui*, adică Deliei.

3. *Elysia valle*. Aci era locul destinat pentru cei pioși.

4. *Calvo*, docte Catulle. Calvus era un poet, ca și Catullus, ale căror versuri le cânta un oarecare Hermogenes.

5. *Si falsum est*. Cornelius Gallus, vestit poet elegiac, a fost acuzat că a conspirat împotriva lui August, al cărui reprezentant era, ca prefect, în Egipt. Din această pricină s'a sinucis. Oamenii criminali nu puteau ajunge în Câmpiile Elysee.

6. *Prodige*, fiindcă s'a sinucis, poate fi pusă la îndoială vinovăția sa.

INVOCAȚIUNEA, CHAOSUL, CREAȚIUNEA

Met. I. 1

Cuprinsul. — În patru versuri, poetul expune cuprinsul întregii opere. Apoi, orientându-se după doctrina lui Hesiod, Ovidiu ne spune că la început a fost *Chaos*, din care s'au format corpurile; cele ușoare s'au ridicat în sus, cele grele s'au așezat în partea de jos. În urmă zeul, ori care ar fi fost acela, a format globul pământesc, cu mări, cu fluvii, cu câmpii, cu văi și cu munți.

In nova fert animus mutatas dicere formas¹
 Corpora. Di,² cœptis (nam vos mutastis et illa)
 Adspirate³ meis, primaque ab origine mundi
 Ad mea perpetuum⁴ deducite tempora carmen.

Ante mare et terras et, quod tegit omnia, cœlum, 5
 Unus⁵ erat toto naturæ vultus in orbe,
 Quem dixere Chaos,⁶ rudis indigestaque moles,
 Nec quicquam nisi pondus iners,⁷ congestaque eodem
 Non bene iunctarum discordia⁸ semina rerum.
 Nullus adhuc mundo præbebat lumina Titan,⁹ 10
 Nec nova crescendo reparabat cornua Phoebe,¹⁰
 Nec circumfuso præbebat in ære tellus.
 Ponderibus librata¹¹ suis, nec brachia longo
 Margine terrarum porrexerat Amphitrite :¹²

1. *Formas mutatas*, în loc de *corpora mutata in novas formas*.
2. *Di*, Poetul invoacă pe zei, în loc să invoace pe Muze.
3. *Aspirate*. Metaforă luată din viața corăbierilor. Vânturile suflă în pânzele întinse.
4. *Perpetuum carmen*, un cântec neîntrerupt, un cântec unitar.
5. *Unus* în opoziție cu cele trei elemente: mare, pământ și cer.
6. *Chaos* n. decl. III grec. Amestecul tuturor elementelor, chaosul, abisul.
7. *Iners*, dela *in, ars*.
8. *Discordia*, adjectiv dela *discors*. Se rapoartă la *semina*.
9. *Titan*, fiul lui Hyperion, unul dintre Titani, Soarele.
10. *Phoebe*, Luna, sora lui Phoebus, soarele.
11. *Ponderibus librata suis*, echilibrată prin greutatea sa.
12. *Amphitrite*, soția lui Nereu sau a lui Neptunus. Versul e spondaic.

Quaque fuit tellus, illic et pontus et aer. 15
Sic erat instabilis tellus, innabilis unda,
Lucis egens aer. Nulli sua forma manebat,
Obstabatque aliis aliud, quia corpore in uno
Frigida¹ pugnabant calidis, humentia siccis,
Mollia cum duris, sine pondere habentia pondus. 20
Hanc deus² et melior litem natura diremit,

Soarele

Nam cœlo terras et terris abscidit undas,
Et liquidum spisso secrevit ab aere³ cœlum.
Quae postquam evolvit, cæcoque exemit acervo,
Dissociata locis concordia pace ligavit. 25

1. *Frigida pugnabant.* Pasagiul cuprinde puțin adevăr filosofic și mult retorism.
2. *Deus et melior natura,* o divinitate și natura cu puteri divine.
3. *Spisso aëre,* aerul vecin cu pământul, des din cauza vaporilor.

Ignea convexi vis et sine pondere coeli
Emicuit, summaque locum sibi fecit in arce.
Proximus est aer illi levitate locoque ;
Densior his tellus, elementaque grandia traxit
Et pressa est gravitate sui ; circumfluis humor 30
Ultima possidet, solidumque coercuit orbem.

Sic ubi dispositam, quisquis fuit ille deorum,
Congeriem secuit sectam ue in membra redegit,
Principio terram, ne non æqualis¹ ab omni 85
Parte foret, magni speciem glomeravit² in orbis.
Tunc freta³ diffudit, rapidisque tumescere ventis
Iussit, et ambitæ circumdare⁴ littora terræ.
Addidit et fontes et stagna immensa lacusque,
Fluminaque obliquis cinxit declivia ripis,
Quæ, diversa locis, partim sorbentur⁵ ab ipsa, 40
In mare perveniunt partim, campoque⁶ recepta
Liberioris aquæ, pro ripis littora pulsant.
Iussit et extendi campos, subsidere valles,
Fronde tegi silvas, lapidosos surgere montes.

MOARTEA LUI PHAËTON

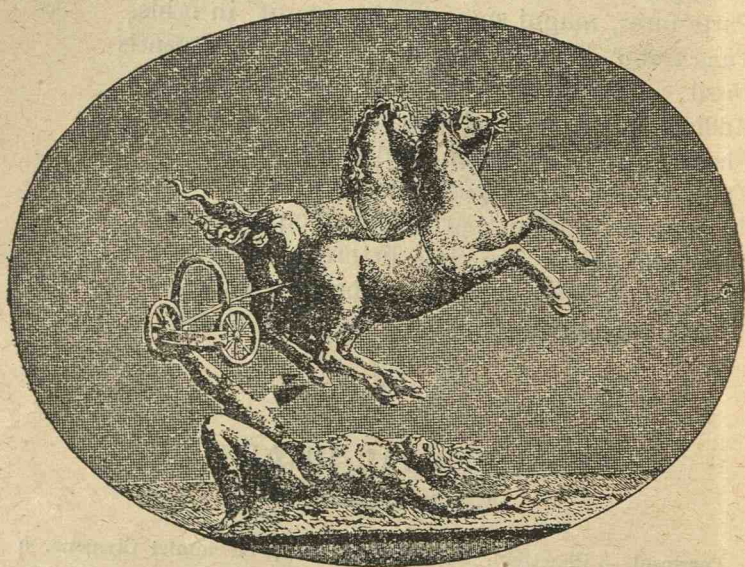
Met. II. v. 304 — 329

Cuprinsul. — Phaëthon, fiul lui Phoebus și al nimfei Clymene, a cerut dela tatăl său să-i dea voie ca să conducă și el odată caii soarelui, servindu-i aceasta ca dovadă că el îi este în adevăr fiu. Phoebus, care îi făgăduise că-i va da ori ce ar cere, deși prevedea primejdia și deși a sfătuit mult timp pe fiul său să renunțe la conducerea ca-

1. *Ne non æqualis*, litotă, în loc de *æqualis*.
2. *Speciem glomeravit in orbis* = glomeravit, l-a rotunzit, în speciem orbis.
3. *Freta*, marea.
4. *Circumdare*, cu dativul.
5. *Sorbentur*, astfel este Alpheu din Pelopones, Anas din Spania.
6. *Campo*, în loc de *æquor* sau *mare*.

rului, totuș în cele din urmă a cedat. Tânărul însă neputând stăpâni caii, aceștia o luară razna, când apropiindu-se de cer când de pământ, pe care îl ardea cu dogoreala soarelui. În cele din urmă, Jupiter s'a văzut silit să-l lovescă cu fulgerul său și astfel Phaëthon cade din car și moare. Caii în urmă se întorc pe drumul știut la stațiunea lor.

At pater omnipotens,¹ Superos testatus et ipsum²
Qui dederat currus, nisi opem ferat, omnia fato
Interitura gravi, summam petit arduus arcem,

Căderea lui Phaëthon

Unde solet latis nubes inducere terris,
Unde movet tonitrus, vibrataque fulmina iactat. 5
Sed neque, quas posset terris inducere, nubes
Tunc habuit, nec quos cælo demitteret imbres.
Intonat, et dextra libratum³ fulmen ab aur

1. *Pater omnipotens*, Jupiter.

2. *Ipsum*, Phoebus-Apollo.

3. *Libratum*, înainte de a arunca fulgerul, Jupiter a făcut mișcarea de balansare.

Misit in aurigam,¹ pariterque animaque rotisque²
 Expulit, et saevis compescuit ignibus³ ignes. 10
 Consternantur equi et, saltu in contraria facto,
 Colla iugo eripiunt, abruptaque lora relinquunt.
 Illic frena iacent, illic temone revulsus
 Axis, in hac radii⁴ fractarum parte rotarum,
 Sparsaque sunt late laceri vestigia⁵ currus. 15
 At Phaëton, rutilos flamma populante capillos,⁶
 Volvitur in praecipitium, longoque per aera tractu⁷

Phaëthusa

Fertur, ut interdum de caelo stella sereno,
 Etsi non cecidit, potuit cecidisse videri.
 Quem procul a patria, diverso maximus orbe⁸ 20

-
1. *Aurigam*, Phaëthon.
 2. *Rotisque*, figură stilistică, *pars pro toto*.
 3. *Ignibus ignes*, antiteză.
 4. *Radii*, spițele.
 5. *Vestigia*, sfărâmăturile.
 6. *Rutilos capillos*. Rutilos arată efectul flăcărilor.
 7. *Longo tractu*, lăsând o lungă dără.
 8. *Diverso orbe*, în emisfera opusă, adecă la nord, Aethiopia, unde se petrece fapțul, fiind în emisfera sudică.

Excipit Eridanus,¹ fumantiaque abluit ora.²
 Naides Hesperiae³ trifida⁴ fumantia flamma
 Corpora dant tumulo, signant quoque carmine saxum:
 „Hic situs est Phaëton, currus auriga paterni;
 Quem si non tenuit, magnis tamen excidit ausis.”⁵ 25

E C O U L

Met. III. 359 — 402

Cuprinsul. — Profetul Tiresias a prevestit tânărului Narcissus, fiul nimfei Liriope și al fluviului Cephis, că toate îi vor merge în plin, dacă nu va avea cunoștință de frumusețea sa. Pe acest tânăr îl iubia nimfa Echo, fiica Iunonei pe care mama sa, din cauza deformatății, o ascunse în pădure, pentru ca nimeni să nu o poată vedea decât doară să-i auză vocea. Tânărul refuzând iubirea lui Echo și fugind de ea, biata fată de dor s'a uscat cu totul și în cele din urmă a fost metamorfozată într'o stâncă.

Corpus⁶ adhuc Echo, non vox erat; et tamen usum
 Garrula non alium, quam nunc habet, oris habebat,
 Reddere de multis ut verba novissima posset.
 Illa, ubi Narcissum per devia rura vagantem
 Adspexit, voluit blandis accedere dictis,
 Et molles⁷ adhibere preces; natura repugnat,
 Nec sinit incipiat. Sed, quod sinit,⁸ illa parata est

1. *Eridanus*, Po.

2. *Ora* pentru os.

3. *Naiades Hesperiae*, Nimfele occidentale, nimfele italice.

4. *Trifida*. Fulgerul era reprezentat cu trei brațe.

5. *Magnis ausis*. Dacă n'a isbutit, n'a isbutit cel puțin într'o mare încercare.

6. *Corpus*. De oarece, prin vorbăria ei, Echo împiedicase pe Iunona să surprinză pe bărbatul ei Jupiter, când acesta umbla după nimfe, a fost pedepsită să nu poată să vorbească, ci să răspundă numai la ultimele cuvinte ce i se adresau.

7. *Molles*, ademenitoare.

8. *Sinit incipiat*, = *ut incipiat*.

Exspectare sonos, ad quos sua verba remittat.
Forte puer, comitum seductus ab agmine fido,
Dixerat, „Ecquis adest”? et „Adest”, responderat
[Echo. 10

Hic stupet atque aciem¹ partes dimittit in omnes.
Voce, „veni” magna clamat; vocat illa vocantem.²
Respicit, et rursus, nullo veniente: „Quid, inquit,
Me fugis?” et totidem, quod dixit, verba recepit.
Spreta latet silvis, pudibundaque frondibus ora 15
Protegit, et solis ex illo³ vivit in antris.
Sed tamen hæret amor, crescitque dolore repulsæ.⁴
Extenuant vigiles⁵ corpus miserabile curæ,
Adducitque cutem macies, et in aera sucus
Corporis omnis abit; vox tantum atque ossa
[supersunt; 20
Vox manet; ossa ferunt lapidis⁶ traxisse figuram.⁷
Inde latet silvis nulloque in monte videtur,
Omnibus auditur. Sonus est qui vivit in illa.

RĂPIREA PROSERPINEI

Met. V. v. 385

Cuprinsul. — Deoarece zeița Proserpina, fiica Cererei, disprețuia puterea Venerei și nu voia să se mărite, aceasta a pus pe Pluton zeul Infernului, căruia prin fiul ei Cupidon i-a insuflat iubire, să răpească pe Proserpina, pe când aceasta se găsea culegând flori cu alte prietene ale ei. După multe colindări, în lumea întreagă, Ceres află

1. *Aciem* subînțeleș *oculorum*.
2. *Vocat vocantem*, repetițiune anume căutată.
3. *Ex illo*, subînțeleș *tempore*.
4. *Crestit dolore repulsæ*, observă frumusețea versului.
5. *Vigiles*, cari nu o lasă să doarmă.
6. *Lapidis*. Echoul se aude mai des în păduri, între stânci. Vezi și legenda lui Narcis în *Mitol. gr. rom. în lect. ilustr.* I. pag. 97.
7. *Traxisse figuram*, perfect în loc de prezent spre a arăta repezițiunea lucrării.

în sfârșit, cine este hoțul și, intervenind pe lângă Jupiter, obține dela acesta ca jumătate de an Proserpina să rămâie la bărbat, iar cealaltă jumătate de an să stea la mama ei. Proserpina simbolizează sămânța de grâu care stă în pământ o jumătate de an.

Haud procul Hennæis¹ lacus est a mœnibus altæ,
Nomine Pergus,² aquæ. Non illo plura Caystros³
Carmina cynorum labentibus audit in undis.

Răpirea Proserpinei

Silva coronat aquas cingens latus omne, suisque
Frondebibus, ut velo,⁴ Phœbeos⁵ summovet ignes.

6

1. *Hennæis*, Hennæus, a, um, dela Henna, oraș în Sicilia.
2. *Pergus*, un lac lângă Henna.
3. *Caystros*, forma grecească a lui *Cayster*, fluviu în Ionia, vestit pentru mulțimea lebedelor sale.
4. *Velo*. *Velum* eră pânza cu care se acoperiau teatrele de vară spre a apăra pe spectatori de arșița soarelui.
5. *Phoebeos*, în loc de *Phœbi*.

Frigora dant rami, varios humus humida flores :
Perpetuum ver est. Quo dum Proserpina luco
Ludit, et aut violas aut candida lilia carpit,
Dumque puellari studio calathosque¹ sinumque
Implet, et æquales certat superare² legendo, 10
Pæne simul visa est dilectaque raptaque³ Diti.⁴
Et matrem et comites, sed matrem sæpius, ore
Clamat et, ut summa vestem laniarat ab ora⁵
Collecti flores tunicis cecidere remissis ;
Tantaque simplicitas puerilibus affuit annis, 15
Hæc quoque virgineum movit iactura⁶ dolorem.
Raptor agit currus, et nomine⁷ quemque vocatos
Exhortatur equos, quorum per colla iubasque
Excutit obscura tinctas ferrugine habenas...

Interea pavidæ nequiquam filia matri 20
Omnibus est terris, omni quæsita profundo.
Illam non udis veniens Aurora capillis
Cessantem vidit, non Hesperus.⁸ Illa duabus
Flammiferas⁹ pinus manibus succendit ab Aetna,
Perque pruinosas tulit irrequieta tenebras ; 25
Rursus ubi alma dies hebetarat sidera, natam
Solis ab occasu, solis quærebat ad ortus...

-
1. *Calathos*, coşuleţe.
 2. *Certat superare*, se întrec care să culeagă mai multe.
 3. *Visa .. dilecta ... rapta*. Obsearvă iuţeala acţiunii.
 4. *Diti*, *Pluto*, ca' zeu al bogăţiilor.
 5. *Ab ora*, dela gât.
 6. *Iactura*, pierderea florilor, din care se vede naivitatea fetei (*simplicitas*).
 7. *Nomine*. Ei se numiau Orphnæus, Aethon, Nictæus şi Alastor
 8. *Hesperus*. Luceafărul de seară.
 9. *Flammiferas pinus*, torţe făcute din răşină de brad.

FOAMEA

Met. VIII. 758 — 805

Cuprinsul. — Erysichthon, un rege din Thessalia, nesocotind cultul zeiței Ceres, a supărat-o până într'atâta că l-a pedepsit cu cea mai cumplită pedeapsă. I-a băgat în trup foamea, neputându-se sătura cu nimica. Ovidiu ne face cu această ocazie portretul foamei. Vezi detalii în *Mitol. gr. rom în lect. ilustr.* I pag. 137.

„Est locus extremis Scythiæ¹ glacialis in oris,
„Triste solum, sterilis sine fruge, sine arbore, tellus.
„Frigus iners illic habitant, Pallorque, Tremorque,
„Et ieiuna Fames. Ea se in præcordia condit
„Sacrilegi² scelerata, iube;³ nec copia rerum
„Vincat eam, superetque meas certamine vires.
„Neve viæ spatium te terreat, accipe currus;
„Accipe, quos frenis alte⁴ moderere, dracones”⁵
Et dedit. Illa, dato subvecta per aere curru,
Devenit in Scythiam, rigidique cacumine montis,
(Caucason⁶ appellant) serpentum colla levavit,⁷
Quæsitamque Famem lapidoso vidit in agro,
Unguibus et raras vellentem dentibus herbas.
Hirtus erat crinis, cava lumina, pallor in ore,
Labra incana⁸ situ, scabræ rubigine fauces,
Dura cutis, per quam spectari viscera possent;
Ossa sub incurvis exstabant arida lumbis;
Ventris erat pro ventre locus; pendere putares

1. *Scythia* este o regiune a Europei din spre Asia.

2. *Sacrilegi* = Erysichthonis.

3. *Iube, ut se condit.*

4. *Alte*, pe sus, în aer.

5. *Dracones*. Carul Cererei eră reprezentat fiind tras de doi balauri.

6. *Caucason*, cel mai înalt munte din Scythia, acoperit totdeauna de zăpadă.

7. *Colla levavit*, i-a deshămat.

8. *Incana*, albite.

Pectus, et a spinæ tantum modo crate¹ teneri.
 Auxerat² articulos macies, genuumque tumebat 20
 Orbis, et immodico prodibant tubere tali.
 Hanc procul ut vidit (neque enim est accedere iuxta
 Ausa), refert mandata deæ; paulumque morata,
 Quamquam aberat longe, quamquam modo venerat illuc
 Visa³ tamen sensisse famem; retroque dracones 25
 Egit in Hæmoniam⁴ versis sublimis habenis.

SOMNUL

Met. XI. 616 — 650

Cuprinsul.—Ceyx, fiul lui Lucifer, se hotărăște să plece la Milet spre a consulta oracolul lui Apollo. Soției sale Halcyona, fiica lui Aeol, care îi tot întârzia plecarea, îi spuse că se va întoarce în timp de o lună. Fiindcă Ceyx nu numai nu s'a întors în timpul fixat, dar a pierit chiar într'un naufragiu, Halcyona, care nu știa nimic de aceasta, eră grozav de neliniștită și ruga mereu pe Iunona să facă să i se întoarcă acasă mai repede bărbatul. Zeița trimite pe crainica sa, Iris, să se ducă la Somn, ca acesta să trimeată pe unul din fiii săi la Halcyona și să-i descopere adevărul. A doua zi, Halcyona, ducându-se la mare, vede cadavrul soțului ei aruncat de valuri și, în desnădejdea sa, se aruncă în apă. Zeii îi prefac pe amândoi în păsări. *Vezi Legende și povestiri antice, pag. 129.*

Quo simul intravit manibusque obstantia virgo⁵
 Somnia dimovit, vestis fulgore reluxit
 Sacra domus, tarda que deus gravitate iacentes
 Vix oculos tollens, iterumque relabens,
 Summaque percutiens nutanti pectora mento, 5
 Excussit⁶ tandem sibi se; cubitoque levatus,

1. *Crate spinæ*, coastele.
2. *Auxerat*, părea mărite, neavând pe ele carne.
3. *Visa* subînfeles.
4. *Hæmoniam*, Thessalia, numită astfel după primul ei rege Haemon
5. *Virgo*, *Iris*, curcubeul, crainica Iunonei.
6. *Excussit se sibi*, s'a sculat.

Quid veniat (cognovit enim) scitatur; at illa :
„Somne, quies rerum, placidissime, Somne, deorum,
Pax animi, quem cura fugit, qui corpora duris
Fessa ministeriis mulces, reparasque labori;¹ 10
Somnia, quæ veras æquent imitamine formas,
Herculea Trachine² iube, sub imagine regis,³
Alcyonen adeant, simulacraque naufraga fingant :
Imperat hoc Juno⁴”. Postquam mandata peregit
Iris, abit; neque enim ulterius tolerare vaporis 15
Vim poterat, labique ut somnum sensit in artus,

Iris

Effugit, et remeat per quos modo venerat arcus.

At pater⁴ e populo natorum mille suorum
Excitat artificem simulatoremque figuræ
Morphea;⁵ non illo⁶ quisquam sollertius alter⁷ 20

1. *Labori*, dativus commodi.

2. *Trachine*, Trachin, un oraş în Thessalia, unde a murit Hercule.

3. *Regis*, Ceyx, fusese rege în Trachin.

4. *Pater*, Somnus, tatăl visurilor.

5. *Morphea*, ac. declin. grec.

6. *Illo*, abl. de comparare.

7. *Alter*, al doilea frate al lui Morpheu.

Exprimit incessus, vultumque, sonumque loquendi.
Adicit et vestes et consuetissima cuique
Verba. Sed hic solos homines imitatur; at alter
Fit fera, fit volucris, fit longo corpore serpens:
Hunc Icelon Superi, mortale Phobetora vulgus 35
Nominat. Est etiam diversæ tertius artis
Phantasos.¹ Ille in humum, saxumque, undamque,
[trabemque²

Quæque vacant anima³ fallaciter omnia transit.
Regibus hi ducibusque suos ostendere vultus
Nocte solent: populos alii plebemque pererrant. 30
Præterit hos senior,⁴ cunctisque e fratribus unum
Morphea, qui peragat Thaumantidos⁵ edita, Somnus
Eligit; et rursus molli languore solutus
Deposuitque caput, stratoque recondidit alto.⁶

LOCUIŢA RENUMELUI

Met. XII. 39—63

Cuprinsul. — Cu prilejul descrierii plecării Grecilor spre Troia, Ovidiu ne arată care era locuința Faimei. Acelaș subiect îl tratează și Virgiliu, mai concis și mai plastic, prezentându-ne faima ca pe un monstru care crește cu cât înaintează mai mult.

Orbe locus medio est, inter terrasque fretumque
Cælestes plagas, triplicis⁷ confinia mundi;

1. *Phantasos*. Phantesia. Cei trei frați poartă nume cari au o explicație în limba grecească: Morpheus = simulator figuræ, Icelos = similis (Phobetor = Perterrefaciens), Phantasos = Imaginator.

2. *Trabem* = arbor.

3. *Vacant anima*. Al treilea se transformă în lucruri neînsuflețite.

4. *Senior*, adecă Somnul.

5. *Thaumantidos, Iris*, fiica lui Thamas.

6. *Strato recondidit alto*, s'a cufundat cu totul în straie, în perne.

7. *Triplicis*, împărțită în trei părți: ceriul, marea și uscatul.

Unde quod est usquam,¹ quamvis regionibus² absit,
Inspicitur, penetratque cavas vox omnis ad aures.
Fama tenet,³ summaque domum sibi legit in arce, 5
Innumerosque aditus ac mille foramina tectis
Addidit, et nullis inclusit limina portis.
Nocte dieque patet, tota est ex ære sonanti;
Tota fremit, vocesque refert, iteratque quod audit,
Nulla quies intus, nullaque silentia parte: 10
Nec tamen est clamor, sed parvæ murmura vocis,
Qualia de pelagi, si quis procul audiat, undis
Esse solent, qualemve sonum, cum Iuppiter atras
Increpuit nubes,⁴ extrema tonitrua reddunt.
Atria turba tenet;⁵ veniunt leve vulgus euntque; 15
Mixtaque cum veris passim commenta vagantur
Millia rumorum,⁶ confusaque verba volutant.
E quibus hi vacuas implent sermonibus aures;⁷
Hi narrata ferunt alio, mensuraque ficti
Crescit, et auditis aliquid novus adicit auctor.⁸ 20
Illic Credulitas, illic temerarius Error,
Vanaque Lætitia est, consternatique Timores,
Seditioque repens, dubioque auctore Susurri.
Ipsa⁹ quid in cælo rerum pelagoque geratur,
Et tellure, videt, totumque inquirat in orbem. 25

-
1. *Quod est usquam*, orice se întâmplă.
 2. *Regionibus*, regiuni îndepărtate.
 3. *Tenet*, sub înţeles *locum*.
 4. *Increpuit nubes*, a isbit norii unui de alţii.
 5. *Atria turba tenet*, observă asonanţa şi aliteraţiunea.
 6. *Commenta rumorum*, în loc de svonuri născocite.
 7. *Vacuas aures*, urechile celor cari nu au nici o treabă de făcut.
 8. *Novus auctor*, cel din urmă povestitor.
 9. *Ipsa*, Faîma.

PYTHAGORA SE STABILEȘTE ÎN ITALIA

Met. XV. v. 40 — 133

Cuprinsul. — Pythagora din Samos, fugind de acasă din pricina tiranilor, a venit în Italia. Aci a învățat pe locuitori că nu trebuie să mănânce carne, căci în corpurile animalelor se găsesc suflete înrudite cu cele ale oamenilor. Apoi arată cum de-au ajuns oamenii să mănânce carne de animale și cum au ajuns să le stârpească.

Vir fuit hic ortu Samius;¹ sed fugerat una
Et Samon et dominos, odioque tyrannidis exul
Sponte² erat. Isque, licet cæli regione remotos,
Mente deos adiit,³ et quæ natura negabat
Visibus humanis, oculis ea pectoris⁴ hausit. 5
Cumque animo et vigili perspexerat omnia cura,
In medium⁵ discenda dabat, cætusque silentum,⁶
Dictaque mirantum, magni primordia⁷ mundi,
Et rerum causas, et quid natura,⁸ docebat;
Quid deus, unde nives, quæ fulminis esset origo; 10
Juppiter, an venti, discussa nube, tonarent;
Quid quateret⁹ terras, qua sidera lege mearent,¹⁰

1. *Samius*. Pythagoras, născut în Samos, după ce făcu mai multe călătorii, întorcându-se acasă, și-a găsit patria stăpânită de tiranul Polycrates. Nevoind să supoarte tirania acestuia a venit în Italia și s'a stabilit la Crotona.

2. *Sponte*. Pythagoras s'a exilat singur, de bună-voie.

3. *Mente Deos adiit*, s'a înălțat cu mintea până la zei.

4. *Pectoris*, mintea, inteligența.

5. *In medium*, pentru toți oamenii.

6. *Silentium*. Școlarii lui Pythagoras nu trebuiau să vorbească, la începutul studiilor lor filosofice, timp de cinci ani. *Silentium* în loc de *silentium*.

7. *Primordia*, originea lucrărilor. O parte din filosofia celor antici eră fizica care pe acea vreme nu se constituise ca o știință separată.

8. *Quid natura*, subînțeles *esset*.

9. *Quateret*. E vorba de cutremurele de pământ.

10. *Mearent*, care este cursul astrelor.

Et quodcunque latet ; primusque animalia mensis¹
Arguit imponi. Primus quoque talibus ora
Docta quidem solvit, sed non et credita, verbis : 15
„Parcite, mortales, dapibus, temerare nefandis
Corpora : sunt fruges, sunt deducunt ramos
Pondere poma suo, tumidæque in vitibus uvæ ;
Sunt herbæ dulces, sunt quæ mitescere flamma
Molliri queant ; nec nobis lacteus humor² 20
Eripitur, nec mella thymi redolentia flore.
Prodiga divitias alimenta que mitia tellus
Suggerit, atque epulas sine caede et sanguine præbet.
Carne feræ sedant ieiunia, nec tamen omnes :
Quippe equus et pecudes, armenta que gramine
[vivunt ; 25
At quibus ingenium est immansuetumque ferumque
Armenia³ tigres, iracundique leones,
Cumque lupis ursi, dapibus cum sanguine⁴ gaudent.
Heu ! quantum scelus est in viscera condi,
Congesto que avidum pinguescere corpore corpus. 30
Alteriusque animantem animantis⁵ vivere leto !
Scilicet in tantis opibus, quas optima matrum
Terra parit, nil te nisi tristia mandere sævo
Vulnera dente iuvat, ritusque referre Cyclopum?⁶
Nec, nisi perdidideris alium,⁷ placare voracis 35
Et male morati⁸ poteris ieiunia ventris !
At vetus illa ætas, cui fecimus Aurea nomen⁹

1. *Primus animalia mensis arguit imponi.* El cel dintâi a oprit consumarea cârni de animale.

2. *Lacteus humor,* în loc de lac.

3. *Armeniae,* vestită pentru fiarele sale.

4. *Dapibus cum sanguine = dapibus sanguineis,*

5. *Animantem animantis.* Observă reduplicările, mai sus *corpore corpus.*

6. *Cyclopum.* Cyclopii mâncau și carne de om.

7. *Alium,* alt animal, altă ființă.

8. *Male morati ventris,* pânțece rău nărăvit, nesățios.

9. *Aurea nomen,* vârsta de aur, din epoca lui Saturn.

Fetibus arboreis, et, quas humus educat, herbis
 Fortunata fuit, nec polluit ora cruore.
 Tunc et aves tutæ movere per æra pennas, 40
 Et lepus impavidus mediis erravit in arvis,
 Nec sua credulitas¹ piscem suspenderat hamo.
 Cuncta sine insidiis, nullamque timentia fraudem,²
 Plena pacis erant. Postquam non utilis auctor³
 Victibus invidit, quisquis fuit ille, Deorum⁴ 45
 Corporeasque dapes avidam demersit in alvum,
 Fecit iter sceleri; primaque⁵ e cæde ferarum
 Incaluisse putes maculatum sanguine ferrum;
 Idque satis fuerat, nostrumque potentia letum
 Corpora⁶ missa neci salva pietate⁷ fatemur; 5
 Sed quam danda neci, tam non epulanda fuerunt.
 Longius inde nefas abiit,⁸ et prima putatur
 Hostia sus meruisse mori, quia semina pando
 Eruerat rostro, spemque interceperat ani;⁹
 Vite caper¹⁰ morsa¹¹ Bacchi mactatus ad aras 55
 Dicitur ultoris: nocuit sua culpa duobus.
 Quid meruistis, oves, placidum pecus, inque tuendos,¹²
 Natum homines, pleno quæ fertis in ubere nectar,
 Mollia quæ nobis vestras velamina lanas
 Præbetis, vitaque magis quam morte iuvatis? 60

1. *Credulitas*, peștii cred prea ușor în capcana ce li se întinde.
2. *Fraudem*, cursă.
3. *Non utilis auctor*, printr'un exemplu urît..
4. *Victibus invidit deorum*, a desprețuit hrana zeilor, adică vege-talele.
5. *Prima*, în loc de *primum*.
6. *Corpora missa neci* La început am ucis animalele, fiindcă ne atacau; aceasta însă nu trebuia să fie un motiv ca să le mâncăm.
7. *Salva pietate*, fără crimă.
8. *Abiit*, ultima silabă este lungă, fiind în arsis.
9. *Spem anni*, recolta anului.
10. *Caper*. Capra ca și porcul au fost sacrificaji fiindcă prăpădiau semănăturile.
11. *Vite morsa*, fiindcă mânca vița.
12. *Tuendos natum homines*, născute pentru binele oamenirii.

Quid meruere boves, animal sine fraude dolisque
Innocuum, simplex, natum tolerare labores?
Immemor est demum¹ nec frugum munere dignus
Qui potuit, curvi dempto modo pondere aratri, 65
Ruricolam² mactare suum; qui trita labore
Illa,³ quibus toties durum renovaverat arvom,
Tot dederat messes, percussit cola securi!
Nec satis est quod tale nefas committitur: ipsos
Inscripsere⁴ deos sceleri, numenque supernum 70
Cæde laboriferi credunt gaudere iuveni.
Victima labe carens et præstantissima forma
(Nam placuisse nocet), vittis⁵ insignis et auro,
Sistitur ante aras, auditque ignara precantem.
Imponique suae videt inter cornua fronti, 75
Quos coluit, fruges, percussaque sanguine cultros
Inficit in liquida prævisos⁶ forsitan unda.
Protinus ereptas viventi pectore fibras
Inspiciunt, mentesque deum⁷ scrutantur in illis.
Unde fames homini vetitorum tanta ciborum est? 80
Audetis vesci,⁸ genus o mortale? Quod, oro,
Ne facite, et monitis animos advertite nostris:
Cumque boum dabitis cæsorum membra palato,
Mandere vos vestros⁹ scite et sentite colonos.
„Et quoniam deus ora¹⁰ movet, sequar ora
[moventem 85
Rite deum, Delphosque meos¹¹ ipsumque recludam

1. *Demum*, ei bine!
2. *Ruricolam*, *bovem*.
3. *Illa colla*, observă accentul ce se dă vorbei illa.
4. *Inscripsere deos sceleri*, puseră în cârca zeilor această fără de lege.
5. *Vittis et auro*, hendiadă, în loc de *vittis aureis*.
6. *Praevisos*, pe cari poate le-a văzut mai dinainte.
7. *Mentes deummentes deorum*, voința zeilor.
8. *Audetis vesci*, subînțelea *istis vetitis cibus*.
9. *Vos vestros*, figura repetitio.
10. *Ora movet deus*, Apollo mă face să vorbesc.
11. *Delphos meos*, oracolul meu din Delphi, inspirațiunea mea.

Aethera,¹ et augustæ reserabo oracula mentis.²
Magna, nec ingeniis evestigata³ priorum,
Quæque diu latuere, canam : iuvat ire per alta
Astra ; iuvat, terris et inertis sede relictas,⁴
Nube vehi, validique humeris insistere Atlantis,⁵
Palantesque⁶ homines passim ac rationis egentes
Despectare procul, trepidosque obitumque timentes
Sic exhortari,⁷ seriemque evolvere⁸ fati.

90.

METEMPSIHOZA

XV. v. 153 — 199

Cuprinsul. — Cu un entusiasm inspirat, Pythagoras ne descrie, prin gura poetul Ovidiu, cum toate în lume sunt schimbătoare, și cum nimic nu rămâne în starea sa de mai înainte. Totul se schimbă și nimic nu piere, un adevăr pe care îl recunoaștem și noi astăzi. Totul se preface ; chiar și sufletul. Pythagoras însuș a mai trăit odată sufletește în lume.

„O genus attonitum⁹ gelidæ formidine mortis !
Quid Styga,¹⁰ quid tenebras et nomina vana timetis,
Materiem vatam,¹¹ falsique pericula mundi ?
Corpora sive rogos flamma, seu tabe¹² vetustas

1. *Aethera*, ac. = *coelum*.

2. *Augustae ... mentis*, înțelepciunii divine.

3. *Evestigata*, cuvânt întrebuițat mai întâi de Ovidiu.

4. *Terris et inertis sede relictas*, hendiadă, în loc de *terrarum inertis sede relictas*.

5. *Insistere Atlantis*. Atlas, cel mai înalt munte, susține pe umerii săi ceriul.

6. *Palantes*, rătăcind orbește.

7. *Exhortari* = admonere.

8. *Evolvere seriem fati* = *aperire ordinem fati*. În ultimele versuri se vede influența lui Lucretius.

9. *Attonitum*, adjectivul își păstrează aci înțelesul său etimologic.

10. *Styga*, ac, în loc de *Inferos*.

11. *Materiem vatam*, subiecte de tratat de poezi.

12. *Tabe*, corpurile neîngropate se discompun.

Abstulerit, mala posse pati non ulla¹ putetis. 5
Morte carent animæ, semperque, priore relicta
Sede, novis domibus vivunt habitantque receptæ.
Ipse ego² (nam nemini) Troiani tempore belli
Panthoides Euphorbus eram, cui pectore quondam
Hæsit in adverso gravis hasta minoris Atridæ.³ 10
Cognovi clipeum, lævæ gestamina nostræ,
Nuper Abanteis⁴ templo Iunonis in Argis.
Omnia mutantur,⁵ nihil interit. Errat et illinc
Huc venit, hinc illuc, et quoslibet occupat artus
Spiritus,⁶ eque feris humana in corpora transit, 15
Inque feras noster, nec tempore deperit ullo.
Utque novis facilis⁷ signatur cera figuris,
Nec manet ut fuerat, nec formas servat easdem,

Diana Lucifer

Sed tamen ipsa eadem est : animam sic semper eandem
Esse, sed in varias doceo migrare figuras. 20
Ergo, ne pietas sit victa cupidine ventris
Parcite (vaticinor) cognatas⁸ cæde nefanda
Exturbare animas, nec sanguine sanguis alatur.
Et quoniam magno feror æquore plenaque ventis

1. *Non ulla* = *nulla*.
2. *Ipse ego*, Pythagoras care vorbeşte.
3. *Minoris Atridæ*, = Menelau.
4. *Abanteis*, dela *Abas, ntis*, un rege în Argos (*Argi-orum*).
5. *Omnia mutantur, nihil interit*, frază rămas celebră.
6. *Spiritus*, sens etimologic.
7. *Facilis*, moale.
8. *Cognatas*, înrudite, dela *cum nascor*.

Vela dedi, nihil est toto quod perstet¹ in orbe ; 25
 Cuncta fluunt,² omnisque vagans³ formatur imago.
 Ipsa quoque assiduo labuntur tempora motu,
 Non secus ac flumen ; neque enim consistere flumen,
 Nec levis hora potest : sed ut unda impellitur unda,
 Urgeturque eadem veniens, urgetque priorem, 80
 Tempora sic fugiunt pariter, pariterque sequuntur,
 Et nova sunt semper : nam quod fuit ante, relictum est,
 Fitque quod haud fuerat, momentaque⁴ cuncta novantur.
 Cernis et emensas⁵ in lucem tendere noctes
 Et iubar hoc nitidum nigræ succedere nocti. 85
 Nec color est idem cœlo, cum lassa quiete
 Cuncta iacent media, cumque albo Lucifer⁶ exit
 Clarus equo ; rursusque alius,⁷ cum prævia lucis
 Trahendum Phœbo Pallantias⁸ inficit⁹ orbem.
 Ipse dei clipeus,¹⁰ terra cum tollitur ima, 40
 Mane rubet, terraque rubet cum conditur ima ;
 Candidus in summo est, melior¹¹ natura quod illic
 Aetheris est, terræque procul contagia fugit.
 Nec par aut eadem nocturnæ forma Dianæ¹²
 Esse potest unquam : semperque hodierna sequente, 45
 Si crescit, minor est, maior, si contrahit orbem.

-
1. *Quod perstet*, care să rămână până la sfârșit *per-sto*.
 2. *Cuncta fluunt*, πάντα ῥεῖ, precept al filosofului grec Heraclit.
 3. *Vagans*, schimbătoare, obiectele nu-și păstrează decât forma lor efemeră.
 4. *Momenta dela moveo*. Orice moment ce vine e un moment nou.
 5. *Emensas...noctes*, nopțile cari au trecut, pe sfârșite.
 6. *Lucifer, stella Veneris*, sau *Phosphoros*, când precede răsăritul Soarelui, *Vesperus* când se ivește după apunerea lui.
 7. *Alius*, subînțeleș *est*.
 8. *Pallantias*, Aurora este fiica gigantului Pallas.
 9. *Inficit*, colorează dimineața globul solar.
 10. *Dei clipeus*, discul solar, care samănă cu un coif.
 11. *Melior*, mai curat.
 12. *Dianae*, luna. In cresterea ei, luna este mai mică astăzi decât ziua următoare, mai mare, în descreștere.

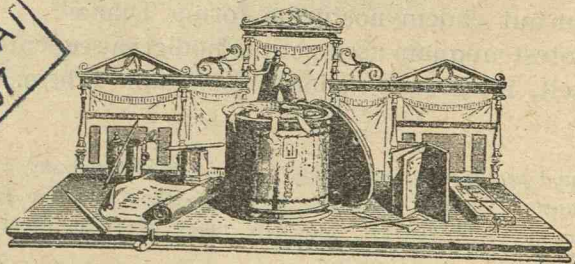
EPILOGUL

Met. XV. 871

Cuprinsul. — Ca și Horațiu, în faimoasa sa odă *Exegi monumentum aere perennius* ca și, mai înainte, Enniu, dela care ni s'a păstrat celebrul vers *Volito vivus per ora virum*, tot astfel Ovidiu, terminându-și *Metamorfosele*, cea mai de seamă operă a sa, și în conștiința că a făcut o lucrare trainică, ne-a lăsat un scurt, dar prea frumos epilog.

Iamque opus exegi, quod nec Iovis ira,¹ nec ignis,
Nec poterit ferrum, nec edax abolere vetustas.
Cum volet illa dies, quæ nil nisi corporis huius
Ius habet, incerti spatium mihi finiat ævi;
Parte tamen meliore mei, super alta perennis
Astra ferar,² nomenque erit indelebile nostrum;
Quaque patet domitis Romana potentia terris
Ore legar populi; perque omnia sæcula, fama,
Si quid habent veri vatum præsentia, vivam.

5

VERIFICAT
2007

1. *Ira Iovis*. Nu trebuie luat în sensul că Ovidiu ar fi voit să sfideze pe Jupiter.

2. *Super alta astra ferar*, voiu fi nemuritor.

LISTA ILUSTRĂȚIUNILOR.

1. P. Ovidius Naso	6	16. Fortuna	47
2. Materialele de scris	10	17. Imp. August	50
3. Daedalus și Icarus	14	18. Arcaș cu pharetra	51
4. Scrinium	15	19. Genii	54
5. Capitoliul	16	20. Planul Infernului	55
6. Lar	18	21. Aurora	57
7. Penates	18	22. Protesilaus	58
8. Statua lui Ovidiu dela Constanța	23	23. Hector	59
9. Pegasus	26	24. Achille omoară pe Mem- non	62
10. Boreas	29	25. Soarele	66
11. Plaustrum	30	26. Căderea lui Phaethon	68
12. Hero și Leandru	31	27. Phaethusa	69
13. Imbrăcămintea de sărbă- toare a Romanilor	36	28. Răpirea Prosperinei	72
14. Clavus	38	29. Iris	76
15. Arcaș aruncând săgeata	43	30. Diana — Lucifer	84

TABLA DE MATERIE

	Pag.
Prefață	3
Introducere	5
A. TRISTIA	9
Elegia I 1.	9
Elegia I 3.	16
Elegia III 3.	21
Elegia III 7.	25
Elegia III 10.	28
Elegia IV 1.	33
Elegia IV 10.	35
Elegia V 7.	42
B. PONTICA	45
Elegia IV 3.	45
Elegia IV 13.	49
C. ADAUS	53
Casti	53
Parentalia II	53
Amores	56
Moartea papagalului II 6.	56
La moartea lui Tibul III 9.	61
Metamorphoses	65
Invocațiunea, Chaosul, creațiunea I 1.	65
Moartea lui Phaethon II 304.	67
Echoul III 359.	70
Răpirea Proserpinei V 385.	71
Foamea VIII 779.	74
Somnul XI 616.	75
Faima XII 3.	77
Pythagora se stabilește în Italia XV 60.	79
Metempsihoza XV 153.	83
Epilogul XV. 871.	86

EDITURA „CARTEA ROMĂNEASCĂ“

	Lei
Rebreanu L., Ion (Roman) Ed. V 2 vol	180
„ „ Pădurea spânzuraților (Roman) Ed. IV	110
„ „ Adam și Eva (Roman) Ed. II	100
Sadoveanu M., Șoimii (Roman) Ed. VI	70
„ „ Venea o moară pe Siret, (Roman) Ed. II	70
„ „ Insemnările lui Neculai Manea (Roman) Ed. II	40
„ „ Floare ofilită (Roman) Ed. lux	85
Slavici I., Mara (Roman) Ed. III	50
„ „ Nuvele Vol. IV	70
„ „ „ „ V	75
„ „ „ „ VI	75
Simionescu I., Oameni Aleși Vol. II României	80
„ „ Orașe din România, ilustrat.	90
Teodoreanu I., La Medeleni (Roman) Vol. I Ed. II	100
„ „ „ „ „ „ II „ „	150
Tafrali O., Istoria artelor, ilustrat.	150
Vlahuță Al., Poezii Ed. XIII	70
„ „ Din goana vieții, Ed. V	60
„ „ Dan (Roman), Ed. V	70
„ „ File rupte, Ed. de lux	85
„ „ La gura sobiei, Ed. de lux	85
„ „ În vâltoare	35
Xenopol D. A., Istoria Românilor, Ed. III Vol. I	100
„ „ „ „ „ „ II	100
„ „ „ „ „ „ III	120
„ „ „ „ „ „ IV	150

Cărțile indicate pe copertă sunt de vânzare la toate librăriile din țară. — Se pot expediă și dela «Cartea Românească», B-dul Academiei 3, București, trimițându-se costul prin mandat postal.

DE ACEIAȘI AUTORI:

- Cultura romană în lectură ilustrată, cl. III. gim.
Cultura romană în lectură ilustrată, cl. IV. lic.
Cultura romană în lectură ilustrată, cl. V. lic.
Gramatica limbii latine *Morfologia, Sintaxa și Noțiuni de stilistică*
cl. IV—V lic.
Noțiuni elementare de limba elenă, cl. VI. lic.
Noțiuni elementare de limba elenă, cl. VII. lic.
Lhomond, *de viris illustribus*, cl. IV. lic.
Caesar, *Commentarii de Bello Gallico, Excerpte* cl. V. lic.
Cicero, *De Amicitia*, cl. VI. lic.
Cicero, *Pro Marcello*, cl. VI. lic.
Ovidius, *Excerpte din Tristia și Pontica* cl. VI. lic.
Noțiuni elementare de Versificațiune și Antichități religioase romane
cl. VI. lic.
Istoria literaturii latine, cl. VII. lic.

Pentru lectura particulară a școlarilor.

- Mitologia greco-romană în lectură ilustrată, vol. I—II, edit. Casei
Școalelor.
Legende și povești antice, edit. Socec & Co.
Eutropius *Istoria romană*, edit. Cas. Școalelor.
Plinius, *Corespondența cu împăratul Traian*, ed. Cas. Școalelor.
Apuleius, *Amor și Psyche* ed. Cas. Școalelor.
Lucian, *Toxaris sau Prietenia*, ed. Cas. Școalelor.
Cicero, *Discursul pentru Archias*, ed. Cas. Școalelor.
C. Papacostea, *Homer Odysseia* trad. în versuri; ediție ilustrată; ed.
Cas. Școalelor.
Platon, *Apărarea lui Socrate, Criton, Phaidon*, (C. Papacostea) ed. Cas.
Școalelor.
C. Papacostea, *Problema Clasicismului* (în vol. *Cercetări pedugogice și
sociale*), ed. Cas. Școalelor.
I. Valaori, *Elemente de Linguistică indo-europeană*, ed. Cas. Școalelor.
C. Papacostea, *Evoluția Gîndirii la Greci* (o introducere în filosofia
veche) ed. Casei Școalelor.
-